

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Studijní program: B0588A330001 Mezinárodní rozvojová a environmentální studia

Obor: Mezinárodní rozvojová studia

Bakalářská práce

MIGRAČNÍ POLITIKA VE ŠVÉDSKÉM KRÁLOVSTVÍ

Autor práce: Adam Weber

Vedoucí práce: Mgr. Nikola MEDOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Migrační politika ve Švédském království* vypracoval samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Olomouci, dne .....

.....

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Nikole Medové, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Děkuji také Ing. Štefanu Weberovi za pomoc při gramatické kontrole textu.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá migrační politikou ve Švédsku. Zkoumá její charakteristiku a vývoj včetně výhod a nevýhod jejich fungování, s podrobnějším zaměřením na švédský exceptionalismus, islamofobii a vzestup krajní pravice. Dále nabízí přehled historických a současných migračních trendů s podrobným zaměřením na jednu z nejdůležitější událostí migrační politiky: uprchlickou krizi v letech 2015-16 a následnou azylovou politiku. V neposlední řadě práce zkoumá dopady těchto událostí na společnost a politickou scénu.

Klíčová slova: Švédské království, migrace, integrace, migrační politika, budoucí scénáře migrace, švédský exceptionalismus, etnonacionalismus, populismus, islamofobie

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with migration policy in Sweden. It examines its characteristics and development, including the advantages and disadvantages of their functioning, with a more detailed focus on Swedish exceptionalism, Islamophobia and the rise of the far right. Furthermore, it offers an overview of historical and current migration trends with a detailed focus on one of the most important events in migration policy: the 2015-16 refugee crisis and subsequent asylum policy. Last but not least, the thesis examines the impact of these events on society and the political scene.

Key words: Kingdom of Sweden, migration, integration, migration policy, future migration scenarios, Swedish exceptionalism, etnonacionalismus, populism, islamophobia

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	8
SEZNAM GRAFŮ	9
SEZNAM TABULEK	10
ÚVOD	11
CÍLE A METODIKA	13
1 MIGRAČNÍ POLITIKA	16
1.1 Historický přehled (1871–2014)	16
1.1.1 Období 1871–1945	16
1.1.2 Období 1946–1971	18
1.1.3 Období 1972–2014	20
1.2 Charakteristika imigrační politiky	24
1.3 Charakteristika integrační politiky	26
1.4 Shrnutí migrační a integrační politiky Švédska	29
2 UPRCHLICKÁ KRIZE 2015-2016	30
2.1 Reakce autorit na příchod migrantů	31
2.2 Změna politiky pro žadatele o azyl	32
2.3 Rozložení politických stran po uprchlické krizi	33
2.4 Politické názory na migraci ve Švédsku	35
2.5 Charakteristika parlamentních stran	36
2.6 Shrnutí vlivu uprchlické krize	37
3 SOUČASNÝ ŠVÉDSKÝ IMIGRAČNÍ SYSTÉM A PŘÍSTUP	38

4 KONEC ŠVÉDSKÉHO EXCEPTIONALISMU A ROLE RADIKÁLNÍ PRAVICE A JEJÍ BUDOUCNOST	44
4.1 Švédští demokraté	45
4.2 Migrace v kontextu politiky	46
4.3 Islamofobie	47
4.4 Současná situace SD	48
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	52

Seznam zkratek

EEC	Evropská ekonomická komunita (European Economic Community)
EHP	Evropský hospodářský prostor (European Economic Area)
EU	Evropská unie (European Union)
GAL-TAN:	Zelený-Alternativní-Liberální versus Tradiční-Autoritářský-Nacionalistický (Green-Alternative-Liberal versus Traditional-Authoritarian-Nationalist)
LMA	Zákon o přijímání žadatelů o azyl (Lagen om mottagande av asylsökande)
NIEM	Národní mechanismus hodnocení integrace (The National Integration Evaluation Mechanism)
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
PRR	Populistickým stranám radikální pravice (Populist Radical Right)
SCB	Statistický úřad Švédska (Statistics Sweden)
SEK	Švédská koruna
SFI	jazykový kurz švédštiny pro přistěhovalce (Svenska för Invandrare).
UNHCR	Agentura OSN pro uprchlíky
USA	Spojené státy americké (United States of America)
USD	Americký dolar (United States Dollar)

Seznam obrázků

Obrázek 1: Počet přistěhovalců a emigrantů ve Švédsku za rok 1851–2007

Obrázek 2: Počet žadatelů o azyl v letech 2000–2021

Obrázek 3: Výsledky parlamentních voleb ve Švédsku v letech 2010 až 2022

Obrázek 4: Žádosti o azyl a schválené žádosti o azyl ve Švédsku v letech 2010–2021

Seznam tabulek

Tabulka 1: Podíl imigrantů v % (trvalá migrace podle kategorie vstupu nebo změny statusu), kterým byl udělen azyl nebo jsou rodinní migranti, 2008–2013

Tabulka 2: Počet žádostí o azyl v roce 2022 v zemích EU

Tabulka 3: Přehled švédských politik týkajících se migrace a azylu

Úvod

Od druhé poloviny minulého století globalizace, hospodářské krize, konflikty, války a další člověkem způsobené události nebo přírodní katastrofy – po nichž následovala masová migrace, vysídlování a uprchlické krize – kladou otázky migrace vysoko nad národní, regionální a mezinárodní politické agendy v Evropské unii a jejích členských státech. Nárůstem imigrace se společnosti hostitelských zemí na jedné straně a přistěhovalci na straně druhé stále více potýkají s otázkami integrace, přijetím a přijímáním. Společně s řízením migrace je proto věnována zvýšená pozornost řízení integrace a příslušné tvorbě politik. Jestliže však v poválečné Evropě byl nedostatek pracovní síly jedním z důvodů, které vedly k otevřeným politikám migrace pracovních sil s nízkou kvalifikací z postkoloniálních zemí a také chudších zemí východní a jižní Evropy, v pozdějších letech ekonomické stagnace vedla ke zvýšenému odporu vůči přistěhovalcům v celé Evropě. To se často promítlo do zvýšené podpory protiimigrantských stran nebo dokonce do násilí vůči imigrantům.

Vzhledem k těmto okolnostem roste kritika integračních politik za podkopávání sociální soudržnosti v evropských společnostech a vytváření „etnické spodní třídy“, která se necítí být integrována do mainstreamových kultur (Kim a Byun, 2019). V tomto smyslu lze uvažovat o subalterních imigrantech, kteří jsou vystaveni segregaci, nerovnosti a diskriminaci i tam, kde tomu mají bránit silné instituce a soudní systém. Ekonomické procesy však nejsou jediným vysvětlením tohoto problému. Fukuyama (2010) argumentuje tím, že liberální demokracie čelí vážné dlouhodobé výzvě integrace přistěhovaleckých menšin, a spojuje tuto otázku s politikou identity. Ačkoliv tvrdí, že oslavuje pluralismus a multikulturalismus, národní identita v současných liberálních demokraciích stále existuje. To logicky souvisí s názorem, že projev rasových předsudků se v moderních evropských společnostech se změnami společensko-politického klimatu stal jemnějším a prezentovat ho jako nepředpojatý je společensky a politicky korektní.

To však nutně neznamená, že se také snížily skryté projevy rasových předsudků (Akrami et al, 2000). A přesto, že jsou pozitivní postoje normou ve společnosti, může se pod ním skrývat pouze politický akt (Bevelander, 2010). Díky těmto procesům se otázka integrace přistěhovalců stává předmětem zájmu rozvoje a zejména cíle udržitelného rozvoje, kterým je snížení nerovností v rámci zemí a mezi nimi, a také cílem podpory mírových a inkluzivních společností. Zahrnuje „sociální, ekonomické a politické začlenění všech, bez ohledu na věk,

pohlaví, postižení, rasu, etnický původ, původ, náboženství nebo ekonomický či jiný status“ a příslušnou tvorbu politik. Diskriminace, exkluzivita, xenofobie atd., které ztěžují integraci přistěhovalců a negativně ovlivňují sociální soudržnost, jež je zásadní pro blahobyt a rozvoj společnosti, pramení z negativních postojů hostitelských společností. Komplexní sledování postojů je tedy pro tvůrce politik zásadní, aby se vypořádali s výzvami, které vytvářejí protiimigrační postoje (Cohrs a Stelzl, 2010).

Přestože zvýšená imigrace byla v posledních desetiletích v Evropě poměrně běžným trendem, události se nevyvíjely ve všech zemích se stejným sledem a scénářem. Zatímco skandinávské země přijaly ve srovnání s jinými evropskými státy relativně omezený počet imigrantů, Švédsko, tedy příklad zkoumán touto prací, odolalo trendu restriktivnější migrační politiky a zavádění politik občanské integrace (Goodman, 2010). Tato politická rozhodnutí přispěla k tomu, že se tato severská země stala jednou z nejlepších možností pro humanitární migraci. Od počátku 21. století žádný jiný člen OECD negarantoval mezinárodní ochranu většímu počtu osob na hlavu (UNHCR, 2016). Švédsko, které má velkorysou azylovou politiku a řadí se k evropské špičce pozitivním postojem k přistěhovalcům, bylo tak v posledním desetiletí jednou z nejotevřenějších zemí vůči imigrantům (Heath, 2019). Nicméně, tento vývoj došel ke svému konci. A to na podzim roku 2015, což bývá označováno jako „konec švédské výjmečnosti“, kdy skandinávský stát zvrátil svou migrační politiku na minimální úroveň EU (Emilsson, 2014).

Před rokem 2015, kdy byl počet žadatelů o azyl a následně i počet vydaných uprchlických povolení podstatně vyšší než v jakékoli jiné evropské zemi, se veřejné mínění o běžencích postupem času stávalo pozitivnějším (Demker, 2014). Jinými slovy, volební úspěchy švédské protiimigrační strany Švédských demokratů (SD) nelze vysvětlit rostoucí úrovní anti-imigračních postojů v populaci – opak byl ve skutečnosti pravdou. Když však vláda zavedla restriktivní opatření ke snížení počtu žadatelů o azyl, posunulo se i veřejné mínění opět zápornějším směrem. Nicméně nárůst počtu žadatelů o azyl – z cca 30 000 ročně na více než 160 000 za pouhé tři měsíce na podzim r. 2015 – akceleroval prouprchlickou mobilizaci, zejména během prvních dnů po příchodu žadatelů o azyl do Švédska. Zaskočená migrační agentura se musela částečně spoléhat na občanské organizace a obce, které pomohly zajistit přijetí těchto žadatelů o azyl v prvních dnech po jejich příjezdu. Jakmile byli žadatelé o azyl rozptýleni do všech druhů ubytování po celé zemi, prouprchlický diskurz, který převládal, byl narušen jinými rozpravami o ekonomických nákladech na přijetí azylu a následných

integračních opatřeních potřebných za účelem adaptace nově příchozích cizinců (Emilsson, 2018).

Absorpční kapacita mnoha obcí se stále více napínala a tváří v tvář této realitě někteří tvrdili, že by možná bylo efektivnější pomáhat uprchlíkům v jejich původním prostředí než ve Švédsku. Jiní však tomuto názoru odporovali s tím, že mezinárodní solidarita by měla a mohla být spojena se zachováním vnitřní soudržnosti. Tento rozdíl v pohledech voličů se odrážel v silně polarizovaném diskurzivním klimatu ohledně toho, jak tuto situaci zvládnout. Navzdory dramatické změně azylové politiky a stále negativnějšímu přístupu k žadatelům o azyl se jejich náklonnost zůstat a stát se součástí švédské společnosti nezměnila.

I když se zdá, že se situace v poslední době mění, antiimigrační strana SD získává pro poslední volby v roce 2018 stále více voličů. Vzhledem k tomu, že protiimigrační nálady byly jádrem politické kampaně krajně pravicové SD, zvýšená podpora švédského elektorátu, která nasměrovala stranu v roce 2018 k zisku 17,5 % ve srovnání s 5,7 % ve volbách v roce 2010 (a obsazení 62 křesel v parlamentu), by mohla naznačovat stoupající negativní postoj k přistěhovalcům a imigraci mezi Švédy. Navíc ještě ani ne před dvěma desetiletími bylo pro zmíněnou krajně pravicovou partaj zcela nepředstavitelné mít v zemi takový vliv (Demker, 2007). Švédsko bylo donedávna mezinárodně uznáváno jako výjimečný modelový vzor rovnostářské, multikulturní, tolerantní sociální společnosti, který bude následovat zbytek světa (Schierup a Alund, 2011). Je tedy zajímavé sledovat, do jaké míry může být švédská politika v tomto ohledu stále příkladem pro zbytek Evropy. A také do jakého stupně jsou postoje společnosti udržitelné. V neposlední řadě zůstává otázkou, co za touto změnou stálo a které faktory ji ovlivnily.

Cíle a metodika

Hlavním tématem této práce je zobrazení vývoje migrační politiky Švédska, která po dlouhou dobu byla výjimečným příkladem otevřené a liberální politiky a její přeměny po uprchlické krizi v roce 2015. Zdá se, že rostoucí nezaměstnanost mezi imigranty, příjmová nerovnost a diskuse o švédské identitě vedou k nárůstu nacionalismu a nativismu ve volbách v roce 2022 a také ke snížení štědrosti sociálního státu. A přestože Švédsko bylo dlouhodobě vnímáno jako ojedinělý příklad státu bez zastoupení radikální pravice ve vládě, od roku 2010 již toto tvrzení není pravda a Švédští demokraté zažívají rapidní nárůst popularity (Dahlström and Esaiasson 2011). Cílem této práce je popsání současné změny v politice ve Švédsku, a

následné představení reakcí na tyto posuny jak na úrovni státu, tak v občanské společnosti, tedy mobilizaci pro – i protiimigračních nálad, které ústí v polarizovaný sentiment pospolitosti vůči migraci. V rámci této práce si autor klade tyto následující výzkumné otázky:

- Jaké jsou příčiny a důsledky změn migrační politiky?
- Jakou roli má nacionalismus, náboženství a vzestup krajních pravicových stran ve společnosti?
- Dochází ke konci multikulturalismu a švédské jedinečnosti?

Pro zodpovězení výzkumných otázek autor analyzuje jednotlivé dopady a změny jak v migrační politice, tak ve švédské společnosti a zároveň se zaměřuje na fenomény jako vzestup pravicové politiky, nacionalismus, antiislamismus a náboženství, které pro jsou podstatné pro nalezení odpovědí.

První část se věnuje celkovému vývoji migrační politiky. Je zde stručně popsána její historická geneze a s ní spojená přesídlení v letech 1871 až 2014. Tato část je rozdělena do tří časových horizontů na základě autorova uvážení zakládajícím se na rešerši literatury. První časový úsek zahrnující předválečné a válečné období představuje začátky přeměny Švédska na přistěhovaleckou velmoc a kořeny švédské solidarity v reakci na válku. Další část pokrývá období, charakterizované vysokou ekonomickou migrací, což byl klíčový okamžik pro vývoj švédského hospodářství a společnosti. Třetí část se vyznačuje postupným nárůstem počtu o azyl ve Švédsku a politickou debatou o azylové politice. V tomto období byla také zformulována multikulturní integrační politika. Zároveň se již v této době začali objevovat antiimigrační postoje, které vyústili v úspěch Švédských demokratů v roce 2010. Dále je v první kapitole samostatně charakterizována integrační a imigrační politika, zahrnující například hlavní reformy pracovní integrační politiky v roce 2008, která liberalizovala pracovní přistěhovaleckou politiku a umožnila státním příslušníkům třetích zemí vstoupit do Švédska za účelem podnikání, a nejen za prací. Tato změna byla motivována ambicí překonat nedostatek pracovních sil v některých odvětvích a přilákat podnikatele z řad imigrantů. Druhá kapitola je věnována uprchlické krizi v roce 2015, která představuje důležitý zlomový bod ve vývoji švédské migrační politiky. Je vyličená reakce autorit na krizi a změna azylové politiky. Následně tato studie zkoumá vliv vnějšího šoku uprchlické krize na změnu migrační politiky mezi politickými stranami Švédska, jelikož dlouhodobá politická změna musí najít podporu mezi politickými hnutími. Zde je hlavní otázkou, zda uprchlická krize ovlivnila či neovlivnila

názory partají v oblasti migrační politiky, a naznačovala tak, zda přichází konec švédského exceptionalismu či nikoli.

Třetí kapitola popisuje současný švédský systém a migrační přístup s ohlednutím na vývoj po migrační krizi v roce 2015. Mapuje tedy významné legislativní dokumenty, především dočasný migrační zákon z roku 2016 a jeho současného nástupce z roku 2021. V závěru je zmíněna Národní zpráva, která se zabývá různými aspekty integrační politiky vůči příjemcům mezinárodní ochrany ve Švédsku.

Následující kapitola "Konec Švédského exceptionalismu a role radikální pravice a její budoucnost" se zaměřuje na aktuální politický vývoj v Evropě a jeho dopady na švédskou společnost. Tato kapitola analyzuje vzestup radikálně pravicových stran, zejména strany Sverigedemokraterna (SD), a jejich důraz na etnonacionalismus, populismus a protiimigrační politiku. Také se zkoumají otázky týkající se migrace, multikulturalismu a islamofobie v kontextu politiky. Vývoj SD a jeho úspěch ve volbách jsou diskutovány, spolu s politickým vlivem této strany na švédskou politickou scénu. Zároveň je zdůrazněna potřeba nalézt rovnováhu mezi ochranou národní identity a udržováním otevřené a inkluzivní společnosti. Celkově tato kapitola přispívá k pochopení současného politického prostředí ve Švédsku a jeho budoucího vývoje.

Metodologie této bakalářské práce zahrnuje komplexní literární rešerši, kompilaci a analýzu sekundárních dat, zaměřenou na zkoumání švédské migrační politiky a její dopad na společnost.

Prvním klíčovým prvkem metodologie je literární rešerše. Tato práce čerpá z děl několika autorů, kteří jsou v oblasti migrace a integrace považováni za odborníky. Mezi ty nejvýznamnější a nejzásadnější pro tuto práci patří Westin, Dahlström, Emilsson, Borevi a v neposlední řadě Andres Hellström, který je odborník na radikální pravici ve Švédsku a byl mým učitelem při studiích ve Švédsku. Tyto zdroje byly klíčové pro pochopení legislativy Švédska v oblasti imigrace, historického kontextu a současných výzev. V neposlední řadě byly využity mezinárodní dohody jako je například Ženevská úmluva. Tyto primární prameny umožnily detailní zkoumání konkrétních aspektů švédské imigrační koncepce.

Dále byly využity statistické a demografické údaje poskytnuté Světovou bankou, Eurostatem a švédskými vládními agenturami jako je například Migrationsverket. Tyto zdroje poskytly kvantitativní data pro podporu argumentace a umožnily analýzu trendů a vzorců ve švédské migrační politice a jejím účinku na společnost.

Za účelem zajištění aktuálnosti informací a dopadů migrační politiky na současnou situaci byly využity také novinové články a zprávy z médií, které poskytují kontext a současné příklady.

Při interpretaci a analýze dat byla aplikována kritická analýza, aby byla zajištěna objektivita a spravedlnost při posuzování výsledků a důsledků švédské migrační politiky.

1 Migrační politika

Během 20. století prošla švédská migrační politika významnými změnami, od asimilačních postupů po druhé světové válce souvisejících hlavně s pracovní migrací až po multikulturní přístupy zaměřené na sjednocení rodin a přijímání uprchlíků. Dnes je švédská integrační politika založena na multikulturalismu, což znamená, že důležitost švédského jazyka a hostitelské společnosti je rovnocenná s mateřským jazykem migrantů, což umožňuje menšinám volbu vlastní identity. Jak uvádějí A. Baršová & P. Barša (2005), migrační politika se skládá ze dvou vzájemně propojených politik: imigrační a integrační politiky. Imigrační politika řídí přistěhovalecký příliv do země a stanovuje, kdo a za jakých podmínek se může usadit. Integrační politika se soustředí na začlenění imigrantů do společnosti. Hlavním úkolem této kapitoly je představit vývoj švédské migrační politiky a popsat klíčové reformy, které byly realizovány.

1.1 Historický přehled (1871–2014)

1.1.1 Období 1871–1945

Švédská migrační politika prošla během druhé světové války a po ní významnými změnami a začala se přeměňovat z toho, co politolog Tomas Hammar označil za „bezcitnou“ (Arnstberg, 2008, s. 11). Před tímto obdobím byl emigrační trend z Švédska silnější než imigrační, zejména během pozdního 19. a raného 20. století. Mezi lety 1850 a 1910 emigrovalo více než 1,5 milionu Švédů, převážně do Severní Ameriky – například v roce 1910 žilo v Chicagu 150 000 lidí švédského původu (Statistic Sweden, 2008).

System zaznamenávání migrace do Švédska byl zaveden v roce 1871. Od té doby až do roku 1940 činil průměrný počet imigrantů 6 000 ročně. Během druhé světové války se jejich počet zvýšil, přičemž nejpočetnější skupiny tvořili Němci z německy mluvících zemí a Skandinávci z Dánska a Norska (Statistic Sweden, 2008). Také bylo do Švédska evakuováno 70 000 dětí z Finska, z nichž zde 15 000 zůstalo. V neposlední řadě se zde rozhodlo zůstat

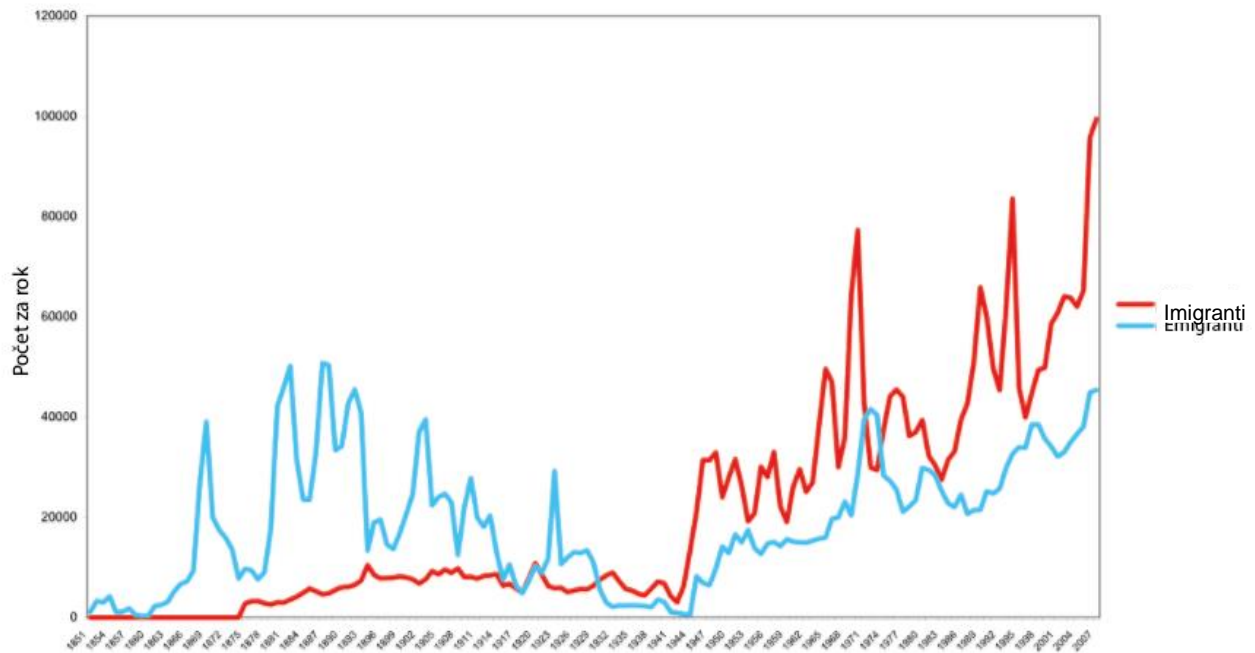
mnoho dánských Židů, kteří do Švédska byli evakuováni. V průběhu druhé světové války se do Švédska přesídlila také významná komunita lidí ze zemí Pobaltí, konkrétně z Estonska, Lotyšska a Litvy (Arnstberg, 2008).

První větší migrační vlna během války a poválečného období byla tvořena především židovskými uprchlíky. Většina z nich však nebyla přijata, především kvůli antisemitismu a rasové diskriminaci, které byly v tehdejším Švédsku běžné (Westin, 2006). Imigrace cizinců byla v prvních desetiletích 20. století podrobena přísné kontrole. Švédský stát zavedl protekcionistické zákony s cílem chránit jak ekonomiku, tak „čistotu“ švédské rasy. Tato omezení byla zrušena v roce 1941 (Arnstberg, 2008).

Migrace do Švédska v této době byla silně ovlivněna druhou světovou válkou a souvisejícími událostmi. Většina přistěhovalců pocházela z blízkých zemí, kde se mluví jazyky podobné švédštině, což pravděpodobně usnadnilo jejich integraci do švédské společnosti. V roce 1948 byla podepsána dohoda o spolupráci mezi Švédskem a Finskem, která umožnila přistěhovalcům mnoha Finů. Toto období je často nazýváno "velká finská migrace". Během několika let přišlo do Švédska více než 300 000 Finů, kteří hledali lepší pracovní příležitosti a ekonomickou stabilitu (Lindholm, 1994).

Analýza migrace do Švédska v letech 1910 až 1948 ukazuje, že ekonomické, politické a humanitární okolnosti byly hlavními faktory ovlivňujícími migrační trendy. Švédsko se proměnilo v zemi poskytující nové příležitosti a naděje na nový život pro přistěhovalce. To posílilo základy švédského společenského modelu založeného na otevřeném přistěhovalcům. Druhá světová válka a následné poválečné období představovaly zásadní mezník v transformaci švédské migrační politiky směrem k větší otevřenosti a toleranci vůči imigrantům, což můžeme

pozorovat na obrázku 1. Tyto změny měly dlouhodobý vliv na švédskou komunitu, která se vyvinula v multikulturní společenství.

Obrázek 1: Počet přistěhovalců a emigrantů ve Švédsku za rok 1851–2007 (přetvořil autor, zdroj Statistic Sweden, 2008)

1.1.2 Období 1946–1971

Během tohoto období se Švédsko stalo jedním z největších příjemců přistěhovalců v Evropě, což bylo způsobeno několika faktory:

1. **Hospodářský růst:** Po druhé světové válce zaznamenalo Švédsko silnou hospodářskou dynamiku, která vyústila v rozmach průmyslu a stavebnictví (Westin, 2006). Tempo růstu vedlo k vysoké poptávce po pracovní síle, zejména v těžkém průmyslu a ve stavebnictví (ibid.). Jelikož se Švédsko neúčastnilo války, tak po jejím skončení se jeho ekonomika a průmysl nacházely v lepším stavu než v jiných evropských státech, a proto měly velmi příznivou pozici z hlediska expanze. To byl zlomový bod, kdy se Švédsko stalo zemí imigrantů (Brochmann, 2012, s. 33-34). Jinými slovy, začalo se měnit od monoetnického k multietnickému.
2. **Imigrační politika:** Švédsko se v tomto období zaměřilo na přilákání zahraničních pracovníků prostřednictvím aktivní imigrační politiky (Bucken-

Knapp, 2009). Byly zavedeny dohody o volném pohybu pracovníků s některými evropskými zeměmi, například se severoevropskými v rámci Nordické rady (Malmberg, 2015).

3. Přistěhovalci: Hlavními zdroji příslunu cizinců v tomto období byly Finsko, Jugoslávie, Řecko, Turecko a Itálie (Ålund & Schierup, 1991). Finští přistěhovalci byli nejpočetnější skupinou a často pracovali v průmyslu a ve stavebnictví (ibid.). Výsledkem „Dohody o svobodě mezi severními zeměmi“ podepsané v roce 1954 byla velká migrační vlna z Finska. V letech 1954 až 1974 a přišlo do Švédska kolem 500 000 Finů. Většina z nich se však nakonec přestěhovala zpět do Finska (Benito, 2011). Přistěhovalci z jihoevropských zemí, jako je Řecko a Turecko, se často zaměřovali na služby a lehký průmysl (Ålund, 1991).
4. Integrace a sociální politika: Švédsko v tomto období přijímalo poměrně liberální politiku vůči imigrantům, což zahrnovalo snadný přístup k sociálním službám, vzdělání a odborné přípravě (Bucken-Knapp, 2009). Tato politika vedla k relativně úspěšné integraci přistěhovalců do švédské společnosti (ibid.).
5. Demografický vývoj: V 60. letech začalo Švédsko pociťovat nedostatek pracovní síly kvůli nízké porodnosti a stárnutí populace (Malmberg, 2015). Tato situace vedla k dalšímu uvolnění imigrační politiky, která měla za cíl přilákat více zahraničních pracovníků (Bucken-Knapp, 2009).

Toto období se vyznačovalo převážně ekonomickou migrací a zahraniční pracovní síla představovala klíčovou složku švédského hospodářství (Westin, 2006). Současně Švédsko začalo přijímat běžence z politických konfliktů a pronásledování, například z Maďarska po sovětské invazi v roce 1956 a z Československa po vpádu vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 (Ålund, 1991). Během 60. let se do Švédska začali stěhovat i občané států jako je například Chile, Kambodža a Vietnam. Švédsko totiž bylo známé svou humanitární politikou a poskytovalo azyl a pomoc uprchlíkům (Westin, 2006). V roce 1970 jako první země na světě zrušilo oficiální politiku rasové segregace. Tento krok přispěl k tomu, že se Švédsko stalo populárním cílem pro migraci lidí z celého světa, kteří hledali lepší podmínky pro svůj život (Ålund, 1991).

Během období 1949-1971 byla švédská migrační politika všeobecně charakterizována jako otevřená a liberální, což umožnilo velkému počtu přistěhovalců integrovat se do švédské společnosti a přispět k jejímu hospodářskému rozvoji (Bucken-Knapp, 2009). Avšak na konci

tohoto období se začaly objevovat první známky napětí a otázky týkající se integrace a společenské soudržnosti (Westin, 2006).

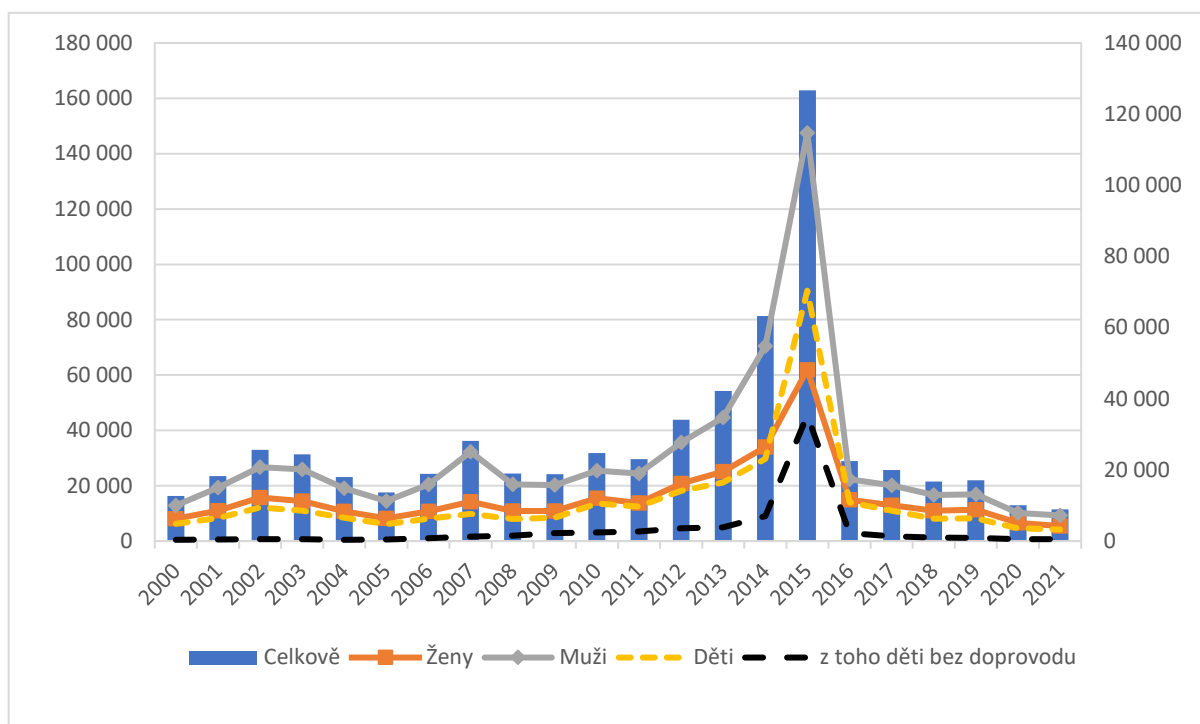
Tyto problémy zahrnovaly nárůst nezaměstnanosti mezi přistěhovalci, koncentraci imigrantů v některých oblastech s nízkou kvalitou bydlení a rostoucí sociální a ekonomickou nerovnost (Ålund, 1991). Tyto výzvy přiměly švédský kabinet přehodnotit svou migrační politiku a zavést nové opatření, která se zaměřovala na integraci a sociální soudržnost (Bucken-Knapp, 2009). V roce 1972 švédská vláda zcela zastavila proud pracovní migrace z neseverských zemí a pracovní migranty vystřídaly jako hlavní kategorie migrantů vystřídaly žadatelé o azyl a rodinní příslušníci přicházející za účelem sloučení rodin (Segal, 2010). Tento přístup se dále rozvinul v následujícím období, které pokrývá část 1.2.1.3 (1972-2014).

Toto období představuje klíčový okamžik v historii švédské migrace, který ovlivnil politiku a společnost v následujících desetiletích (Westin, 2006). Vzhledem k výše uvedeným faktorům a událostem lze konstatovat, že migrace ve Švédsku v období 1949-1971 byla zásadním fenoménem, který ovlivnil hospodářský, sociální a politický vývoj země. Tato zkušenost poskytuje důležitý kontext pro analýzu a diskusi o následujících obdobích švédské migrační politiky, které tato práce pokrývá.

1.1.3 Období 1972–2014

Počet žadatelů o azyl přicházejících během 70. a 80. let byl poměrně malý, takže většina z nich byla přijata. Od poloviny 80. let však začalo žádat o azyl více migrantů, což otevřelo politickou debatu o azylové politice (obrázek 2) (Darvishpour, Westin, 2008). Prvním krokem k zastavení boomu žádostí o azyl bylo snížení migrace z některých zemí pomocí vízové politiky. Občané těchto zemí museli před vpuštěním do země požádat o vízum. Dotčené země byly především ty, jejichž občané dříve zneužívali výhod švédské imigrační politiky. Například vízová politika byla zavedena pro občany Chile, Rumunska a Bulharska v roce 1989 a bývalé Jugoslávie v roce 1992 ((Brochmann at al. 2012). Druhým krokem byla podpora zpětné

migrace. Švédská vláda finančně dotovala imigranty, kteří se chtěli vrátit do svých domovských zemí, a také organizace, které se zabývaly návratovou migrací (Darvishpour, Westin, 2008)

Obrázek 2: Počet žadatelů o azyl v letech 2000–2021 (vytvořil autor, data Migrationsverket, 2023). Graf udává počet žadatelů o azyl v letech 2000–2021 rozdělených podle pohlaví a zletilosti a odpovídající pravé stupnici grafu, zatímco celkový počet žadatelů o azyl je uveden ve sloupcovém grafu a připojen k levé stupnici.

Pozoruhodnou událostí, která začala utvářet současné Švédsko, byla formulace multikulturní imigrační politiky v roce 1975. Stát vedený sociální demokracií zavedl koncepci, která zdůrazňovala důležitost zajištění toho, aby imigranti a uprchlíci dosáhli stejného socioekonomického standardu a kulturní práva, jako etničtí Švédové. Byl zde kladen důraz na svobodu volby; ti, kteří se přistěhovali do Švédska, si mohli sami vybrat, zda si zachovají vlastní etnickou příslušnost nebo se asimilují do švédské většinové kultury (Brochmann, Hagelund, 2012, s. 39-46). V těchto politikách se s pracovními přistěhovalci a uprchlíky zacházelo jako s jedním a tím samým – rozdíl je v tom, že ti první mohli okamžitě vstoupit do pracovního procesu a ti druzí často ne. Uprchlíci, kterým byl udělen azyl, dostávali sociální dávky a byli posláni žít do obcí, které je byly ochotny přijmout. Nemluvili švédsky a ze strany státu neexistovaly žádné pobídky, aby se kulturně integrovali (Arnstberg, 2008, s. 13-19).

Nicméně, jak se 70. léta 20. století přehoupala do let osmdesátých, sebevědomí Švédska jako humanitární velmoci rostlo a uprchlíci přicházeli ve stále větším počtu. Přistěhovalectví již nebylo považováno za ekonomickou nutnost, ale za morální povinnost. Podle Rosenberga

(1995) nebyl tento posun cílů politiky založen na veřejném mínění, ale na rozhodnutích politických elit a státních institucí. To neznamená, že švédská historicky liberální uprchlická politika neměla žádnou podporu od svých obyvatel. Humanitářství se skutečně zdá být silně zabudováno do švédské kolektivní identity. Slovy Ålund (1991, s. 26): ...“nelze popřít, že Švédsko skrývá skutečné lidové hnutí, které dlouhodobě působí jako silná autonomní politická síla na podporu liberální uprchlické politiky. Zleva konfrontuje sociálně-demokratickou politickou a administrativní elitu především ve jménu mezinárodní solidarity; z konzervativní pravice a středu politického spektra je to častěji ve jménu humanitářství nebo liberálního křesťanství. Působí jako mocná síla i uprostřed samotného sociálnědemokratického hnutí.“

Naproti tomu ve stejné době začali být přistěhovalci a uprchlíci stále více vnímáni jako hrozba a začaly přibývat rasistické a xenofobní postoje. Častějšími se staly i znepokojivé diskuse s tématy ohledně nebezpečí, která „ti lidé“ přinášejí do Švédska, společně s jejich cizí kulturou a vyznáním. (Arnstberg, 2008, s.19). A již v této době se začaly objevovat otázky, zda by mohlo být osvícené a nadřazené Švédsko sraženo těmito podřadnými prvky, jako je například vliv islámu? Tyto pro – a protiuprchlické nálady se na jedné straně projevovaly jako demonstrace proti xenofobním a rasistickým názorům opozice a na druhé straně jako debaty, které zdůrazňovaly neúčinnost a přerušení liberální uprchlické politiky. Případy násilí na uprchlících a utečeneckých osadách se také vyskytly jako ojedinělé incidenty. Je také zajímavé, že během 70. a 80. let 20. století poprvé pocházel největší počet demografických přistěhovalců z Asie, Latinské Ameriky a Afriky; dříve většina proudila ze sousedních zemí, jako je Finsko a Dánsko (Ålund, Schierup, 1991, s. 32-34).

Během poslední dekády 20. století zažilo Švédsko uprchlické vlny podobné těm z druhé světové války. Podle statistik poskytnutých Švédskou migrační agenturou (migrationsverket.se, 2023) požádalo za 15 let od roku 1984 do roku 1999 o azyl 142 000 lidí z Bosny a Hercegoviny, Srbska a Černé Hory (bývalá Jugoslávie), což představuje 40 % všech žadatelů. Druhá největší demografická skupina pocházela z Iráku a Íránu, což představuje 21 %, s více než 30 000 žadateli. Zatímco se politický establishment pevně držel toho, co bylo nazýváno „politikou otevřených dveří“, socioekonomické náklady tohoto přístupu rostly a stávaly se zjevnějšími. Na jejich financování vynaložil stát každý rok odhadem dvacet až třicet miliard švédských korun (dvě až tři miliardy USD). Zároveň se čtvrti s velkou populací přistěhovalců staly více segregovanými a násilnými (Arnstberg, 2008, s. 20-23). Jak se tyto události vyvíjely, švédská společnost zaznamenala zvýšený vznik nacionalistických, pravicových a protiuprchlických politických hnutí. Mezi nimi byli Švédští demokraté (Sverigedemokraterna).

Počátek 21. století ve Švédsku lze definovat jako pokračující vývoj událostí, které se odehrály v 90. letech. To znamená, že liberální uprchlická politika byla zachována a pokračovala politická propast mezi těmi, kdo podporovali politiku a následnou multikulturní společnost, kterou přinášeli, a těmi, kteří ne. Aje Carlbom (2003, s. 23-24) označuje tyto dvě skupiny za pluralisty a nacionalisty. Abych citoval Carlboma: „pluralisté jsou proti nacionalistům, kteří chápou švédský národní stát z pozice, kterou pluralisté označují za islamofobní, rasistické, lidově orientalistické nebo xenofobní; být dobrou lidskou bytostí znamená být pluralitní a obhajovat rozmanitost a být špatný znamená reprezentovat společnost jako nacionalisté. Nacionalisté reprezentují homogenní švédský národní stát jako hodný ochrany a chtějí jej zachránit před tím, co považují za obecný rozklad tradičních hodnot a společenských struktur, o kterém se domnívají, že by byl důsledkem zavedení kulturního pluralismu.

Politický vliv Švédských demokratů byl v roce 2000 omezený, v roce 2002 získali 1,44 procenta hlasů a v roce 2006 2,93 procenta. Tento růst však bude pokračovat (o čemž bude řeč v následujících částech). V článku napsaném Hellström & Nilsson (2010) diskutují o sebeobrazu, který Sociální demokraté vykreslují švédským voličům – jsou to „dobří hoši“, antielitisté a představují každodenního švédského člověka. Tvrdí, že jen oni uznávají selhání zavedené uprchlické politiky a škody s ní spojené na sociálnímu státu a švédské společnosti; socioekonomické náklady byly a jsou příliš velké na to, aby je Švédsko zvládlo.

Pokud se znovu podíváme na statistiky Švédské migrační agentury (2023): v roce 2000 požádalo o azyl 16 300 lidí; 23 500 v roce 2001; 31 300 v roce 2002; mezi 17 500 a 24 300 každý rok od roku 2004 do roku 2006; 36 200 v roce 2007; 24 000 v letech 2008 a 2009; a 31 800 v roce 2010, přičemž nejpočetnější demografické údaje jsou ze severní Afriky a jihovýchodní Asie. V roce 2008, během mezinárodní konference o Iráku ve Stockholmu, bývalý švédský premiér Fredrik Reinfeldt poukázal na to, že Švédsko, národ s téměř deseti miliony občanů, přijalo od roku 2003 přes 40 000 iráckých uprchlíků, a to jako jediná země v EU a zároveň převyšovalo Spojené státy, zemi s více než 300 miliony obyvatel (Brochmann, Hagelund, 2012, s. 71). Nepochybně se formovala pluralitní společnost. Při pohledu na období před rokem 2014, počátkem nedávné uprchlické krize, se počet žadatelů o azyl v roce 2011 poněkud snížil na 29 600, aby se později zvýšil na 43 800 v roce 2012 a 54 200 v roce 2013 (migrationsverket.se, 2020). Na základě údajů švédského volebního úřadu (data.val.se, 2010) by v roce 2010 Švédští demokraté poprvé vstoupili do švédského parlamentu (riksdag) s 5,7 procenty z celkového počtu hlasů.

1.2 Charakteristika imigrační politiky

Od roku 1997 až po současnost, švédská azylová politika rozlišuje žadatele o azyl do následujících čtyř kategorií:

1. Kvótový uprchlík (uprchlík OSN): Švédsko pravidelně přijímá azylanty žijící v tíživých podmínkách a jejichž životy jsou v ohrožení na základě kvót stanovených vládou a spolupráci s UNHCR. Tyto osoby obvykle nemají dostatek prostředků na důstojný život ani na přesun do jiné země. Zásadním rozdílem je, že uprchlíci dány kvótami získávají povolení k pobytu a ubytování v hostitelské zemi před přesídlením (Migrationsverket, 2023).

Pokud se na jednom místě nachází více kvótních uprchlíků, absolvují před přesídlením do Švédska přípravný program. Tento kurz trvá 2 nebo 3 týdny a zaměřuje se na základní problémy důležité pro život v nové zemi. Po příjezdu do Švédska jsou migrantům poskytnuty základní orientační kurzy včetně 60 hodin sociální orientace a jazykového kurzu švédštiny pro přistěhovalce (SFI, švédsky Svenska för Invandrare). Navíc je každému poskytnuta finanční podpora po dobu 2 let za předpokladu, že se bude řídit individuálním plánem (Migrationsverket, 2023).

2. Uprchlíci dle Ženevské úmluvy: Konvenční uprchlíci jsou specifikováni Ženevskou konvencí (1951) jako jednotlivci, kteří se nacházejí mimo zemi své státní příslušnosti kvůli oprávněnému strachu z pronásledování na základě rasy, náboženství, národnosti, členství v určité sociální skupině či politických názorů a jsou neschopni nebo neochotni vyhledat ochranu dané země; alternativně se to týká jednotlivců bez státní příslušnosti, kteří se kvůli podobné situaci nacházejí mimo zemi svého posledního bydliště a nemohou nebo nechtějí se do ní vrátit. Tito žadatelé se od uprchlíků zařazených do kvót liší tím, že nemají již před příjezdem zajištěno povolení k pobytu a ubytování. Všechny státy, které Ženevskou úmluvu podepsaly, jsou povinny přijmout všechny uprchlíky definované touto smlouvou.

3. Žadatelé o azyl, kteří potřebují ochranu: Švédsko také poskytuje "subsidiární ochranu" pro ty, kteří nemohou být uznáni jako uprchlíci podle definice Ženevské úmluv a nachází se v těchto situacích: 1. Migrantovi hrozí při návratu do země původu mučení, trest smrti, či jiná forma tělesného trestu. 2. Pokud je jedinec neschopný vrátit se do země svého původu v důsledku války nebo přírodní katastrofy. 3. V případě, kdy se migrant cítí ohrožen ve své domovské zemi z důvodu pohlaví nebo sexuální orientace (Migrationsverket, 2023).

4. Humanitární uprchlíci: Do této kategorie spadají osoby, které potřebují ochranu z jiných humanitárních důvodů. To může zahrnovat například osoby, které potřebují lékařskou péči, kterou by v jejich domovské zemi nemohly získat, nebo osoby, které se museli vystěhovat ze svých zemí kvůli válečným nebo občanským konfliktům a by byly vystaveny extrémnímu utrpení, pokud by se vrátily do své domovské země (Migrationsverket, 2023).

Pro určení státu, který je zodpovědný za zpracování žádostí azylantů, jsou používány různá kritéria, která jsou přiřazena k rozhodovacímu procesu: 1. rodinný proces: odpovídající země je ta, ve které rodinní příslušníci azylanta již podali žádost o azyl nebo povolení k pobytu. 2. udělení dokladů o vízech nebo pobytu: Odpovědný je stát, který azylantovi již udělil víza nebo doklady k pobytu. 3. příjezd a/nebo pobyt: Odpovídající členský stát je ten, který azylant poprvé překročil při vstupu na území. Pokud nelze toto dokázat, bude žádost vyřizovat země, ve které migrant nyní žije. 4. příjezd bez víza: Pokud azylant přijde do země, ve které je osvobozen z vízové povinnosti, bude za jeho žádost zodpovědná tato země. 5. první žádost o azyl: odpovídající země je ta, kde azylant poprvé požádal o mezinárodní ochranu. Tyto kritéria dodržují státy na základě Dublinského nařízení z roku 1997, které bylo přijato všemi státy EU a také Švýcarskem, Norskem, Islandem a Lichtenštejnem (Azyl, 2015).

Přistěhovalectví ve Švédsku bylo historicky ovlivněno několika faktory, mezi které patří dříve zmínění azylanti a sjednocování rodin. Již od padesátých let 20. století začaly rodiny migrantů hledat nový domov ve Švédsku, avšak migrační úřady začaly tomuto fenoménu věnovat značnou pozornost až v roce 1976. V době mezi padesátými a polovinou osmdesátých let minulého století, bylo Švédsko cílovým místem pro 5 000 až 10 000 lidí ročně, kteří přišli v rámci sjednocení rodiny. V devadesátých letech pak tento trend dosáhl svého vrcholu, když Švédsko přijímalo až 20 000 rodinných příslušníků migrantů každý rok. Je důležité zdůraznit, že Švédsko poskytuje možnost získání povolení k pobytu pro rodinné příslušníky migrantů, a to i bez nutnosti vlastnit pracovní povolení. To znamená, že manželé, manželky a nezadané děti do 20 let mohou získat právo pobytu. Za určitých specifických okolností mohou tuto možnost využít i starší rodiče migrantů (Westin, 1997).

Rok 1995 byl pro Švédsko zásadní v kontextu migrace, jelikož se stalo členem Evropské unie (Westin, 1997). Tím se otevřely dveře pro jednodušší přistěhovalectví občanů ostatních členských států EU, protože nebylo již třeba získávat povolení k pobytu a pracovní povolení. Od té doby mohou občané EU využívat stejných práv jako občané severských zemí. Pokud chtějí zůstat ve Švédsku déle než tři měsíce, musí splnit alespoň jednu z následujících

podmínek: 1. migrant ve Švédsku studuje, je zapsán ve vzdělávací instituci 3. migrant má dostatečné finanční prostředky na obživu sebe a své rodiny a má platné zdravotní pojištění 4. migrant hledá ve Švédsku práci a má reálnou šanci ji najít (Moving to Sweden, 2022).

V období od roku 2006 došlo k významnému zjednodušení procesu pro občany Evropské unie žádající o povolení k pobytu ve Švédsku. Zajímavostí je, že tito jednotlivci mohli zahájit hledání práce ještě před podáním samotné žádosti (Benito, 2011). Na druhou stranu, pracovní migranti ze zemí mimo Evropskou unii čelili určitým omezením až do roku 2008. Historicky lze sledovat, že před touto dobou bylo možné udělit povolení k trvalému pobytu občanům třetích zemí jen za předpokladu, že pracovní trh v rámci EU/EHP nedokázal pokrýt potřebu pracovní síly. Ilustrativním příkladem je rok 2000, kdy bylo z pracovních důvodů uděleno pouhých 433 těchto povolení k pobytu. Většinu těchto migrantů tvořili jednotlivci z USA, Ruska a Číny (Sweden in 2000, 2001).

Významný zlom v migrační politice nastal v prosinci 2009, kdy Švédsko otevřelo své hranice všem kategoriím pracovních migrantů. Klíčovou podmínkou však zůstalo, že uchazeč o zaměstnání musí obdržet nabídku práce na dobu delší než jeden rok. Toto pravidlo zároveň poskytovalo ochrannou síť pro ty, kteří by o práci jakýmkoliv způsobem přišli. Takoví jednotlivci mohou ve Švédsku zůstat až tři měsíce, během kterých hledají nové zaměstnání. Pokud do konce tohoto období nové zaměstnání nenajdou, jsou nuceni opustit zemi. Tento legislativní zlom vstoupil v platnost 15. prosince (Benito 2011 s. 10).

Bez ohledu na jejich zeměpisný původ či důvody migrace, všichni migranti ve Švédsku mají jednu společnou povinnost – registraci na Ministerstvu financí. K úspěšné registraci je nezbytné prokázat, že žadatel bude ve Švédsku žít alespoň jeden rok. Poté obdrží migrant osobní číslo, které je pro život ve Švédsku zásadní. Kromě toho také nabízí možnost studovat v bezplatných kurzech švédštiny (Moving to Sweden, 2022). Příchod uprchlíků do Švédska se vyvíjel v souladu s vývojem švédské migrační politiky. A není tedy divu, že největší nárůst přistěhovalectví byl zaznamenán v 80. letech, kdy byla zformulována nová multikulturní politika.

1.3 Charakteristika integrační politiky

Ačkoli tato severská země není typickou cílovou destinací jako jsou například Spojené státy americké, politika je velmi podobná, jelikož je založena na multikulturním přístupu. Nově přichozí obyvatelé se účastní politických procesů, které usnadňují jejich začlenění do

společnosti (Castles et al., 2004). Tyto osoby mají možnost integrace, aniž by se musely vzdát své kultury. Mohou si vybrat, zda se přizpůsobí švédskému životnímu stylu, či nikoliv a zachovávají si své původní zvyklosti (Brochmann at al., 2012).

Tento přístup se ve Švédském království začal rozvíjet v 50. letech 20. století, kdy se zvýšila imigrace prostřednictvím mobility pracovních sil. S přerušením pracovní migrace z ne-skandinávských zemí v roce 1967 se začaly hledat nové způsoby začleňování migrantů. Přes fakt, že počet nově příchozích se od padesátých do šedesátých let minulého století nijak významně nezvýšil, otázka začlenění zůstávala pro vládu velmi důležitá (Brochmann at al. 2012).; na konci 60. a začátku 70. let "asimilační politika zvyšovala kulturní rozdíly, zatímco multikulturní politika měla pozitivní účinky na obyvatelstvo jako celek" (Brochmann at al., 2012, s. 46).

V roce 1975 přijala švédská vláda nový model začleňování migrantů. Základ tohoto modelu tvořily tři základní principy: rovnost, svoboda volby a spolupráce. Přistěhovalci měli stejná práva jako švédští občané v oblasti zdravotnictví, vzdělání, při hledání zaměstnání a v sociálním systému. Získali také právo volit v místních volbách a byl usnadněn proces naturalizace (Westin, 2008). Byly zavedeny různé změny, například školy s výukou v rodném jazyce migrantů, bezplatné kurzy švédštiny a knihovny dostávaly finanční prostředky na nákup literatury psané v jazyce migrantů (Gropas et al. 2020). Tato změna byla revoluční, protože byla v rozporu s předchozí politikou. Tento krok lze považovat za začátek multikulturní společnosti ve Švédsku: Od roku 1975 až do současnosti bylo cílem začleňování migrantů zajištění rovných práv, ochrany a příležitostí pro všechny bez ohledu na etnický nebo kulturní původ (Westin 2008).

Jazyk je základním kamenem integrace migrantů v novém prostředí. Švédsko toto pochopilo již v polovině 20. století, kdy se zaměřilo na výuku švédštiny pro nově příchozí migranty, konkrétně uprchlíky. V roce 1965 byl zaveden speciální program pro migranty zvaný Švédština pro přistěhovalce (SFI). Poskytoval bezplatné vzdělávání s cílem vybavit migranty základními jazykovými dovednostmi pro snazší integraci do švédské společnosti a pracovního trhu. V počátcích byly kurzy organizovány mimo pracovní dobu, avšak s rokem 1970 přišly změny. Každý migrant měl nárok na 200 hodin výuky, přičemž za 60 z nich mohl dostat mzdu od svého zaměstnavatele. Do roku 1972 se výuka rozšířila na 240 hodin a všechny byly zařazeny do pracovní doby (Brochmann at al. 2012).

Přechod migrantů do nového sociálního a pracovního prostředí představuje po jazyku jednu z největších výzev procesu integrace. V roce 1971 Švédsko uspělo v řešení této problematiky tím, že zavedlo tzv. "Orientační kurz". Tento kurz sloužil jako platforma pro seznámení migrantů se základními hodnotami švédské společnosti, právy a povinnostmi, čímž se jim usnadnilo adaptovat se na švédský životní styl. Školní reforma v roce 1976 představovala další významný pokrok v procesu integrace, umožňující migrantům studovat ve svém mateřském jazyce. Tato cesta vedl ke zvýšení počtu studentů, kteří studovali v mateřském jazyce, což pomohlo usnadnit jejich začlenění do švédského vzdělávacího systému (Brochmann at al. 2012)

Integrační politiku v Švédsku zajišťují dva hlavní aktéři - národní a obecní úřady. V roce 1985 došlo ke změně, kdy byla hlavní zodpovědnost za integraci migrantů přenesena na obecní úřady, ty byly stále financovány státem a poskytovaly řadu služeb včetně ubytování, sociálních služeb a vzdělávání (Lundberg, 1987). Národní úřady měly stále zákonnou povinnost zvláště věnovat pozornost potřebám migrantů (Lundberg, 1987). V roce 2008 došlo k další reformě, která přepracovala hlavní rozdělení zodpovědností. Zatímco městské úřady si zachovaly významnou roli v integraci migrantů, hlavní odpovědnost byla přenesena na národní orgány (Fredlund-Blomst, 2014).

Klíčovým bodem reformy byla zaměstnanost migrantů. Poprvé po několika desetiletích reforma umožnila občanům z EU přijet za práci. Hlavními cíli reformy bylo otevřít švédský trh práce pro lidi s určitými dovednostmi a co nejrychleji začlenit všechny migranty do pracovního procesu, což vyžadovalo základní vzdělávání. Pro dosažení tohoto cíle byly zavedeny kurzy švédštiny, kurzy orientace ve švédské společnosti a další školení připravující migranty pro jejich budoucí zaměstnání (Fredlund-Blomst, 2014). Nový přístup k integraci zahrnoval také pilotní projekt, který v roce 2009 a 2010 zavedl osobní pohovory s migranty za účelem zjištění souladu mezi jejich dovednostmi a poptávkou na trhu práce (Swedish integration policy, 2015). Úspěšní migranti, kteří se snažili o integraci, měli nárok na finanční podporu. Mohla dosahovat až 308 švédských korun denně (přibližně 50 USD), a to bylo možné navýšit o dalších 4 500 SEK (700 USD) na děti a 3 900 SEK (600 USD) jako příspěvek na bydlení (Fredlund-Blomst, 2014). Tento finanční stimul měl motivovat nově příchozí k integraci.

1.4 Shrnutí migrační a integrační politiky Švédska

V kontextu integrační politiky se Švédsko vyznačuje svým multikulturním přístupem, který podporuje kulturu jak samotných migrantů, tak tu původní švédskou. Tato politika přiznává migrantům svobodu ve výběru kulturních aspektů hostitelské země, které chtějí přijmout. Ve druhé polovině 20. století, kdy migrační trendy v důsledku pracovní migrace vyvrcholily, Švédsko začalo upouštět od asimilačního modelu, který byl předtím jádrem jejich integrační politiky, a přešlo k multikulturnímu modelu.

Po roce 1972, kdy Švédsko úplně zastavilo pracovní migraci, se stali dominantními migračními skupinami žadatelé o azyl a rodinní příslušníci přicházející za účelem rodinného sloučení. V roce 1975 Švédsko provedlo klíčovou reformu, která podpořila rozvoj politiky multikulturní integrace. Tato nová koncepce byla postavena na třech pilířích: rovnosti, svobodné volbě a spolupráci, čímž umožnila migrantům získat stejná práva jako Švédům v mnoha klíčových oblastech.

Před migrační krizí Švédsko vytvořilo politiky v oblasti azylu a rodinné migrace, které daleko přesahovaly minimální standardy EU. Azyl byl poskytován širší skupině osob než v jiných zemích. Lidé, kterým byla udělena mezinárodní ochrana, okamžitě obdrželi trvalé povolení k pobytu, rovná socioekonomická práva a možnost shledání s rodinami bez jakýchkoli dalších podmínek. Takový přístup Švédska k azylové a rodinné migraci přispěl k vytvoření migračního profilu, který se výrazně liší od přístupu většiny ostatních evropských zemí. Tabulka 1 ukazuje složení imigrace ve Švédsku mezi lety 2008 a 2013 ve srovnání s výběrem podobných zemí. Každý rok mezi lety 2008 a 2013 mělo Švédsko největší podíl azylantů a rodinných migrantů mezi novými imigranty – téměř dva ze tří. Toto je prudký kontrast k sousední zemi, Dánsku, s ročním podílem kolem 15 %.

Tabulka 1: Podíl imigrantů v % (trvalá migrace podle kategorie vstupu nebo změny statusu), kterým byl udělen azyl nebo jsou rodinní migranti, 2008–2013 (vytvořil autor, data OECD International Migration Database, 2023)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rakousko	x	32	34	32	21	19
Belgie	38	43	42	37	36	36
Dánsko	15	16	17	13	13	17
Finsko	45	52	52	49	48	48
Francie	58	49	48	45	43	43
Německo	39	30	30	22	18	19
Irsko	22	8	48	19	23	x
Itálie	33	33	29	29	35	36
Holandsko	34	34	32	31	26	30
Norsko	30	43	28	30	30	31
Portugalsko	40	33	35	39	38	36
Španělsko	20	25	19	17	15	20
Švédsko	63	64	58	52	59	67
Spojené království	15	16	13	15	16	16

Zároveň ve Švédsku můžeme již od 90. let pozorovat začínající polarizaci společnosti, která se projevovala jako demonstrace proti xenofobním a rasistickým názorům opozice a na druhé straně debaty, které zdůrazňovaly neúčinnost a přerušování liberální uprchlické politiky. Tento jev vyvrcholil v roce 2010, kdy Švédští demokraté poprvé vstoupili do švédského parlamentu (riksdag) s 5,7 procenty z celkového počtu hlasů (Hellström, 2012).

2 Uprchlická krize 2015-2016

Uprchlická krize, která vrcholila v letech 2015 až 2016, byla výsledkem řady komplexních a propojených událostí na mezinárodní úrovni. Pro představu o kontextu, který vedl k vrcholu této krize ve Švédsku, je důležité si připomenout tyto události. Jedním z nejdůležitějších faktorů, který přispěl k nárůstu počtu uprchlíků, byla syrská občanská válka, která začala v roce 2011. Tento konflikt vedl k jedné z největších uprchlických vln od druhé světové války. Kromě toho sílila destabilizace a konflikty v jiných zemích, jako je Afghánistán, Irák, Eritrea a Somálsko (UNHCR, 2016).

Od poloviny 20. století Švédsko projevovalo vysokou míru otevřenosti k přijímání uprchlíků. Tato politika se zakládala na humanitárních zásadách a byla motivována snahou pomoci těm, kdo jsou v nouzi. V roce 2014, těsně před vrcholem krize, Švédsko přijalo více než 80 000 žadatelů o azyl, což bylo nejvíce v Evropské unii na obyvatele (Eurostat, 2015).

Nicméně, příchod velkého počtu běženců v roce 2015 zvýšil tlak na švédský azyl a sociální systém. V tomto roce Švédsko zaznamenalo příchod téměř 163 000 žadatelů o azyl, což představovalo největší počet žadatelů o azyl na obyvatele v rámci EU (Migrationsverket, 2023). Tento nárůst vyvolal debatu o kapacitě a udržitelnosti švédského přístupu k přijímání uprchlíků. Vláda, orgány a nevládní organizace byly nuceny reagovat na tuto situaci a přehodnotit své politiky a postupy. Změna politiky a reakce na tuto krizi byly rychlé a značné a měly významné dopady na švédskou společnost a politický systém (Borevi, 2017).

V této kapitole budeme zkoumat, jak se švédské autority vyrovnaly s nárůstem počtu uprchlíků, jaké změny byly zavedeny v politice týkající se žadatelů o azyl a jak se tyto události odrazily v rozložení politických sil ve Švédsku. Zvláštní pozornost bude věnována reakcím na změnu politiky v oblasti imigrace a integrace ze strany různých aktérů ve společnosti, včetně pro-imigračních hnutí v občanské společnosti a proti-integračních hnutí v opozici.

Dále budeme analyzovat dopad uprchlické krize na švédský exceptionalismus a budeme se snažit porozumět rostoucímu významu bezpečnosti a nacionalismu ve švédské migrační politice. Tato kapitola také zkoumá roli radikální pravice a její budoucí výhledy v kontextu těchto událostí.

2.1 Reakce autorit na příchod migrantů

Příchod vlny žadatelů o azyl v roce 2015 vyžadoval koordinovanou reakci různých švédských vládních agentur, především však Migračního úřadu. Ten se primárně zabývá procesem poskytování azylu, avšak v kontextu rostoucího počtu žadatelů o azyl bylo nezbytné, aby všechny obce ve Švédsku byly zkontrolovány, aby se zajistilo, že jsou schopny poskytnout dostatečné ubytování pro přicházející žadatele o azyl (Borevi, 2017).

Každý, kdo hledá azyl ve Švédsku, musí navštívit místní kancelář Migračního úřadu a oficiálně podat žádost. Proces je relativně jednoduchý: žadatelé musí poskytnout důkazy o své identitě a nechat se vyfotografovat a otisknout prsty. Každý žadatel o azyl poté dostane kartu LMA (zkratka pro „Lagen om mottagande av asylsökande“ [Zákon o přijímání žadatelů o

azyl]), která slouží jako důkaz, že její držitel hledá azyl a má právo zůstat v zemi během zpracování jeho žádosti (Borevi, 2017). Nicméně kvůli vysokému počtu žádostí v roce 2015 se doba čekání mezi podáním žádosti o azyl, jejím zpracováním a vydáním rozhodnutí významně prodloužila. Například z 114 000 žadatelů o azyl, kteří přišli do Švédska mezi zářím a prosincem v roce 2015, jich ještě 50 595 v lednu v roce 2017 nedostalo rozhodnutí o jejich žádosti. A dokonce u 40 492 osob do té doby nebylo ani zahájeno vyřizování jejich žádosti (Emilsson, 2018).

Žadatelé o azyl mohou během čekání na zpracování své žádosti získat finanční pomoc od vlády, pokud ji potřebují, a také mají přístup k základní zdravotní péči, včetně péče o matky a péče související s potraty a antikoncepcí. Další zdravotní péče je pro žadatele o azyl dostupná za poplatek. Děti do 18 let mají stejná zdravotní práva jako švédské děti žijící v regionu. Dále je žadatelům o azyl povoleno pracovat a děti a mládež mohou zdarma chodit do školy a školky, stejně jako jejich švédští vrstevníci (Borevi, 2017).

Pro nezletilé osoby bez doprovodu, které hledají azyl ve Švédsku, platí speciální nařízení, kdy nezletilý bez doprovodu je definován jako "osoba, která je mladší 18 let [...] a je oddělena od obou rodičů a nedostává se jí péče od dospělé osoby" (UNHCR, 1997).

Nezletilí bez doprovodu žijí v přechodném bydlení v obci, která je geograficky blízko místu podání žádosti a měli by tam zůstat, dokud nebudou převedeni do jiné obce, kde mohou zůstat po dobu zpracování. Nová obec zůstává zodpovědná za blaho nezletilých až do doby, kdy dosáhnou věku 18 let. Poskytuje nezletilým veřejného poradce, právního opatrovníka a ubytování (často ve formě pěstounské péče nebo skupinového domova) (Lundberg, 2012).

2.2 Změna politiky pro žadatele o azyl

V roce 2015 byla Švédská migrační agentura i místní správy značně zatíženy nárůstem žádostí o azyl. Tato situace vedla k prosazení několika nových politik v listopadu 2015 s cílem omezit příliv žadatelů o azyl, a tak vytvořit prostor pro zvládnutí této (Emilsson, 2018). Bylo stanoveno, že nová přechodná pravidla budou respektovat pouze minimální standardy EU s cílem motivovat žadatele o azyl k hledání útočiště jinde. Následně, konkrétně 12. listopadu 2015, byly poprvé zavedeny dočasné hraniční a kontrolní prvky od doby, kdy se Švédsko stalo součástí Schengenského prostoru v roce 1995. Policie začala vyžadovat identifikaci od všech osob vstupujících do země, a to i vlakem, autobusem nebo lodí. Zároveň všem příchozím

osobám bylo nařízeno buď okamžitě žádat o azyl ve Švédsku, což jim bránilo v podání žádosti v jiné zemi, nebo byly odmítnuty (Borevi 2017).

Významná změna politiky nastala 24. listopadu 2015, kdy vláda navrhla dočasný zákon, podle kterého by žadatelé o azyl, kteří podali žádost po tomto datu, mohli obdržet pouze dočasný, nikoli trvalý pobyt, pokud by jim byl ve Švédsku udělen. Zákon byl oficiálně schválen v červenci 2016. Podle těchto nových pravidel má dočasný pobyt každého žadatele o azyl trvat tři roky nebo třináct měsíců a může být prodloužen, jestliže osoba stále potřebuje ochranu. Pokud však dokáže, že si zaopatřila bydlení a zaměstnání a je schopna se finančně uživit, může být při obnovení udělen trvalý pobyt (Emilsson, 2018).

Tento zákon z 24. listopadu měl také další aspekt – rodinnou reunifikaci. Podle nového mandátu nejsou žadatelé o azyl, kteří obdrží status alternativní ochrany s dočasným povolením k pobytu na třináct měsíců, oprávněni o sjednocení rodin žádat. Ti, kteří obdrží status uprchlíka a získají tříleté povolení k pobytu, budou zvažováni pouze v případě, že žádosti budou podány do tří měsíců od udělení azylu (Borevi, 2017).

Podzim 2015 tedy přinesl do Švédska masivní migrační toky, což vyústilo v okamžité změny pravidel a zákonů. V této době se také začaly měnit veřejné postoje, které se pohybovaly od masové ochoty většiny Švédů s heslem "refugees welcome" k volání po sdílení zátěže a strachu z kolapsu systému (Borevi, 2017).

V následující sekci se zaměříme na transformace v politické krajině před, během a po krizi přijetí uprchlíků v roce 2015.

2.3 Rozložení politických stran po uprchlické krizi

Jarní měsíce roku 2015 přinesly prohlášení švédského premiéra Stefana Löfvena, které hovořilo o neomezeném přijímání syrských uprchlíků do Švédska. Avšak dynamicky narůstající počet žadatelů o azyl vedl k významným změnám v politickém diskurzu. V listopadu téhož roku uvedl švédský ministr pro migraci, Morgan Johansson, že existují hranice toho, co je vláda schopna učinit (Pasquarello, 2018). V rámci stejného měsíce Löfven na tiskové konferenci se šéfkou Zelené strany Åsou Romson prohlásil, že Švédsko už není schopné přijímat žadatele o azyl v takovém množství, jak je tomu v současné době (Crouch, 2015).

Když se ohlédneme zpět k parlamentním volbám v roce 2014, Švédsko se zdálo být rozdělené do dvou táborů ohledně otázek migrace a integrace. Na jedné straně byla možnost

volby protiimigrační strany Švédští demokraté (SD), která od svého vzniku v roce 1988 zdvojnásobila svůj podíl hlasů ve všech národních volbách. Ostatní politické skupiny na pravé i levé straně tuto stranu často zobrazovaly jako politické klauny či jako maskované zlo se zvláště odsouzeníhodnou minulostí (Hellström a Nilsson, 2010). Na druhé straně byla možnost volby mainstreamových stran z levého i pravého tábora, které se zdály být v otázkách migrace sjednoceny a projevovaly odsuzování SD (Pasquarello, 2018).

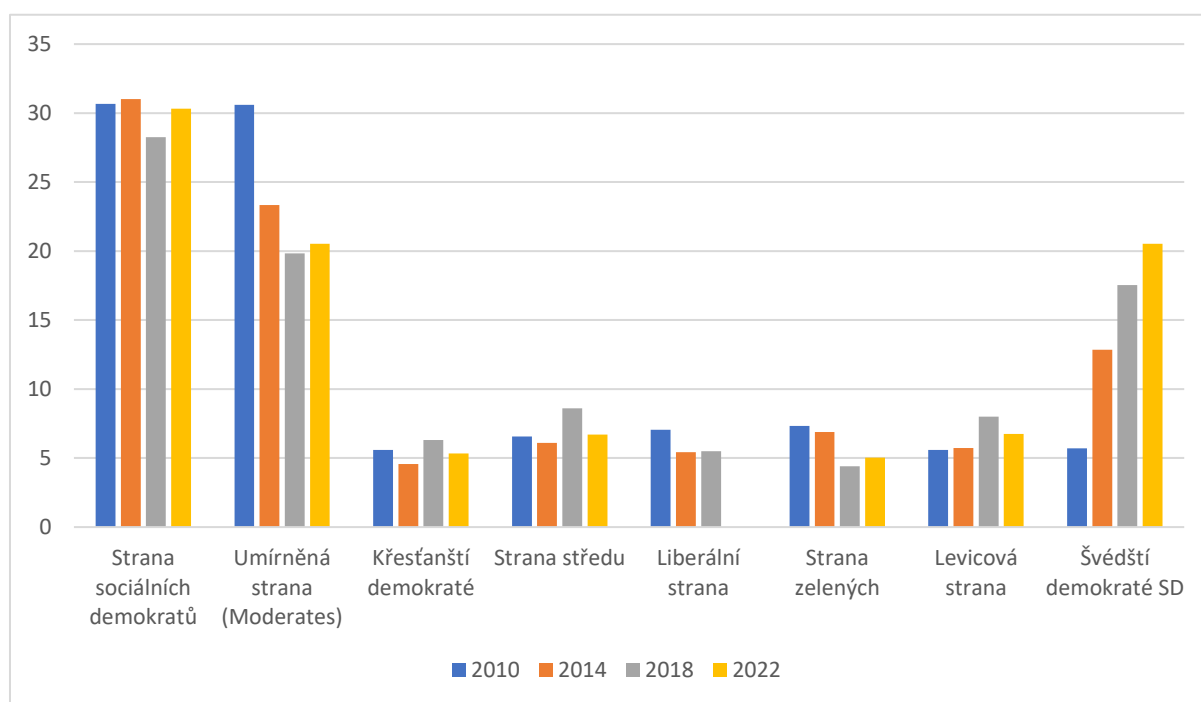
Avšak po roce 2015 již nebyl tento rozdíl mezi SD a všemi ostatními stranami tak zřejmý. Dva tradiční bloky (modrý a červený) začaly vykazovat interní rozdělení ohledně řešení otázek imigrace a integrace, s různými frakcemi navrhuujícími různá opatření. Po parlamentních volbách v roce 2018 získala strana SD významné pozice ve třech obcích; v jiných obcích se strana stala součástí vládních koalic. Ve těchto obcích už není tak stydno veřejně projevit své sympatie k SD. Strana přetáhla voliče především od dvou největších stran z každého bloku, Umírněné strany a Sociálně demokratické strany. Nedávné studie přitom naznačují, že pokud bude otázka imigrace nadále velmi důležitá, tito voliči se pravděpodobně k svým původním stranám nevrátí (Jylhä, Rydgren a Strimling, 2018).

Nicméně existuje několik důvodů, proč nedělat ukvapené závěry. Švédsko se nezměnilo najednou v netolerantní zemi, a ne všichni voliči, kteří zvažují podporu Švédských demokratů, jsou rasisté (např. Dahlström a Esaiasson, 2011). Novější studie o voličích SD je rozdělují na více a méně xenofobní sympatizanty. Právě tato více xenofobní skupina tvoří voličské jádro strany, zatímco méně početná skupina je přitahována k straně spíše z důsledku vnímání nedostatku kontroly nad současnou politickou situací (Jylhä, Rydgren a Strimling, 2018).

Poptávka po názorech protiimigračních stran mezi voliči není novým jevem, nicméně v minulosti byly tyto názory zprostředkovávány přes mainstreamové strany. Navíc média nemusí být nutně katalyzátorem šíření negativních názorů na imigraci, jak ukázali Bonjour a Schrover pro případ Nizozemska a rodinné migrace (2015). Tyto poznatky ukazují, že hlasování je silně závislé na politické agendě. Pokud jsou imigrace a právo a pořádek považovány za klíčové otázky, pak mají Švédští demokraté potenciál mobilizovat více svých voličů (i když proti nim vedou kampaň). Na druhou stranu, je-li politická debata soustředěna na životní prostředí, bude to téměř jistě prospěšné pro Zelenou stranu. To platí i pro Sociálně demokratickou stranu, jestliže se zaměří na tradiční sociální otázky, tak ponechá málo prostoru pro Švédské demokraty.

2.4 Politické názory na migraci ve Švédsku

Počínaje koncem druhé světové války byly politické debaty a stranická rivalita na témata imigrace a integrace ve Švédsku poměrně minimální. Model aktivního a silného sociálního státu, někdy také označovaného jako "skandinávský model", byl obecně přijímán bez významného odporu (Nilsson, 2015). Avšak aktuální situace, naznačuje, že se tento scénář podstatně změnil a tento posun můžeme pozorovat na volebních výsledcích ve švédském parlamentu v letech 2010–2022 znázorněných na obrázku 3.

Obrázek 3: Výsledky parlamentních voleb ve Švédsku v letech 2010 až 2022 (vytvořil autor, data Electionguide.org, 2023)

V roce 2010 koalice nazvaná Aliance, skládající se ze čtyř dominantních pravicových stran, ztratila absolutní většinu v parlamentu, ale přesto pokračovala jako menšinová vláda. Po národních volbách v roce 2014 došlo k výměně kabinetu, kdy byla Aliance nahrazena sociálními demokraty a Stranou zelených, kteří rovněž vytvořili menšinovou vládu (Nilsson, 2015). V roce 2014 došlo ve Švédsku k politické krizi, kdy parlament odmítl návrh vládního rozpočtu na další rok. Premiér Löfven ohlásil nové volby, které se však nakonec neuskutečnily. Namísto toho čtyři dominantní pravicové strany a vládnoucí koalice došly k vzájemnému rozpočtovému konsenzu známému jako prosincová dohoda, aby umožnily menšinovou vládu a zabránily hlasování o návrzích jednotlivých stran v parlamentu (Johansson, 2014). Po parlamentních volbách v září 2018, kdy se nová vláda Švédska dokázala zformovat až v lednu

2019, pokračoval ve vedení země Stefan Löfven, vůdce Strany sociálních demokratů, společně se Stranou zelených. Nyní za podpory dvou menších mainstreamových stran a také s podporou Levicové strany (Nilsson, 2015).

Závěrem lze tedy konstatovat, že tradiční politické rozdělení Švédska mezi červený a modrý blok, které mělo za cíl eliminovat výrazný vliv SD na politické scéně je nyní zastaralý a neefektivní. Zároveň Švédsko nezvolilo stejnou cestu jako například Norsko, Dánsko nebo Rakousko, kde se konzervativní strany přizpůsobily názorům radikální pravice ve snaze uchovat si vládní moc, a ani nezaznamenalo zrod velké koalice mezi předními mainstreamové pravice a mainstreamové levice, jako například v Německu (Lindberg, 2020).

2.5 Charakteristika parlamentních stran

Levicová strana, která dříve prosazovala restriktivní politiku v oblasti imigrace, zejména pracovní migrace, se postupem času obrátila a ve své politice jde proti straně Švédských demokratů (SD). Aktivně prosazovala zrušení dočasné hraniční kontroly a usnadnění legální cesty pro migranty do země. Strana se také přiklání k progresivnímu pojetí společnosti, oproti autoritativnímu přístupu, který preferuje SD. Před přílivem uprchlíků v roce 2015 se Levicová strana zaměřovala na inovace ve veřejném sektoru, s cílem udržet veřejné služby mimo dosah soukromých firem. Strana zelených, podobně jako Levicová strana, silně podporovala humanitární přístup k imigraci před volbami v roce 2014. Tento postoj se však radikálně změnil, když společně se sociálními demokraty začala prosazovat restriktivnější politiku v oblasti azylu. Tato proměna vyvolala vnitrostranickou kritiku (Emilsson 2018).

Sociálně-demokratická strana, která byla na podzim 2015 ve vládní pozici, zavedla hraniční kontroly, omezila možnosti rodinného sjednocení a zavedla dočasná povolení k pobytu. Rétorika strany se zaměřila na rovnoměrné rozložení zátěže mezi švédskými obcemi a na solidární přístup, aby všechny členské státy EU sdílely odpovědnost za přijímání uprchlíků (Emilsson 2018).

Aliance čtyř pravicových stran (Strana středu, Liberální strana, Umírněná strana a Křesťanští demokraté) se rozpadla na dvě části. Strana středu a Liberální strana jasně deklarovaly, že nechtějí být za žádných okolností závislé na podpoře Švédských demokratů při formování vlády. Strana středu se ve své migrační politice snaží podpořit podnikání a zastává princip subsidiarity, zatímco Liberální strana podporuje vyšší úroveň pracovní migrace,

zejména vysoce kvalifikované, do Švédska a považuje znalost švédského jazyka za klíčový faktor lepší integrace (Hellström, 2012).

Křesťanští demokraté a Umírněná strana prošly podobnou transformací. Přestože dříve prosazovaly liberálnější přístup, nyní se zaměřují na nutnost restriktivních opatření v oblasti migrace a integrace (Emilsson 2018).

Strana Švédských demokratů je jediná, která vždy uplatňovala restriktivní politiku vůči imigraci. Tvrdí, že pro udržení důvěry ve vládu je nutná kulturní jednotnost mezi švédskými občany. Dle názoru SD by měly být kultury oddělené, ne smíšené (Hellström, 2012).

Tyto různé politické pozice pak měly vliv na způsob, jakým byla organizována integrace nově příchozích žadatelů o azyl, a také na reakce různých organizací ve švédské občanské společnosti na tyto změny v politice a rétorice.

2.6 Shrnutí vlivu uprchlické krize

Švédsko se po dlouho dobu odlišovalo od obecného trendu v evropských zemích více restriktivní migrační politiky a snížených práv migrantů (Emilsson, 2014). V tomto kontextu tedy vnější šok, jako byla uprchlická krize v roce 2015, vyvolal polarizované postoje k imigraci, čímž narušil běžnou politickou dynamiku a dovolil politickým stranám prosazovat politiku, která by dříve nebyla možná (Emilsson, 2018). V situacích, kdy domácí politika zřídka prochází prudkými změnami kvůli rozdíům uvnitř nebo mezi stranami, mohou externí krize podpořit podstatné změny v partijních systémech. Současná politická debata v parlamentu a oficiální migrační politické pozice většiny stran se drasticky změnily. Zásadní principy a narativy, které byly hluboko zakořeněny u mnoha ze sedmi 'starých' stran, byly zavrhnuty ve prospěch celkového cíle snížit počet žadatelů o azyl a rodinných migrantů.

Když se imigrační a integrační otázky staly vysoce významnými, tradiční bloky – hlavní levicové versus hlavní pravicové strany – ve švédském parlamentu se vyvinuly do vícedimenzionálního stranického prostoru. Imigrační problematika se tak stala zároveň otázkou praktického zájmu ohledně rovného rozdělení statků mezi občany a abstraktnějším, existenciálním tématem, které formuje naše vnímání sebe samých a naší národní komunity (Emilsson, 2018).

Mohli jsme tedy pozorovat, že pokud zástupci politického mainstreamu dají najevo voličům, že ztrácejí kontrolu nad situací, umožní tím postojům k imigrantům, které byly dříve

považovány za extrémně nepřátelské, stát se více důvěryhodnými a mainstreamovými. Zároveň ale, tato epocha povzbudila mnoho lidí k poskytnutí bezprostřední pomoci bytostem v nouzi a k angažování se v dlouhodobějších závazcích, například facilitaci výuky jazyka, aby se nově příchozí mohli lépe integrovat do švédské společnosti.

Jinými slovy, uprchlická krize otevřela okno příležitosti pro mobilizaci jak proimigračních, tak anti-imigračních nálad v občanské společnosti. Zároveň byly zavedeny restriktivní politiky týkající se imigrace a v politickém mainstreamu se zakořenilo důraz na bezpečnost, ve smyslu zachování švédského modelu a identity. Během tohoto období se také v rámci debaty, napříč organizacemi i mimo ně, stala intenzivně diskutovaná otázka, jaké hodnoty by měly definovat základy švédské společnosti. Na straně odpůrců migrace, touha obnovit minulost s vyšší mírou homogenity vyvolala veřejné demonstrace. Dosud vnímaný konsenzus "elity" o nezbytnosti ukazovat solidaritu vůči "druhému" byl narušen nebo je alespoň značně zpochybňován, což vedlo k mobilizaci jak proimigračních, tak antiimigračních sil v občanské společnosti a přineslo změny v celkové struktuře politické konkurence, proměňujíc ji na vícedimenzionální stranický prostor.

3 Současný švédský imigrační systém a přístup

Klíčovými legislativními dokumenty ovlivňujícími švédskou imigrační politiku jsou Zákon o cizincích z roku 2005 (Utlänningslagen) a Nařízení o cizincích z roku 2006 (Utlänningsförrdningen). V oblasti azylu platí Zákon o přijímání žadatelů o azyl a dalších z roku 1994 a Zákon o dočasných omezeních možnosti získání povolení k pobytu ve Švédsku z roku 2016.

První zmíněný zákon, schválený v roce 1994, byl štědřejší než většina evropských předpisů, umožňoval žadatelům o azyl vstup na trh práce ihned po podání žádosti o trvalý pobyt (Parusel, 2016). Nicméně po původním slibu udržet politiku azylu otevřenou a velkorysou oznámila vláda během podzimu a zimy 2015 několik změn v regulacích týkajících se azylu a rodinné migrace. Po mnoha politických debatách vstoupil v červnu 2016 v platnost nový tříletý dočasný zákon. Tam, kde dříve téměř všem příjemcům mezinárodní ochrany bylo uděleno trvalé povolení k pobytu, jsou nyní udělována dočasná povolení. Osobám, které jsou uznány jako uprchlíci, je uděleno tříleté dočasné povolení k pobytu, zatímco těm s doplňkovou ochranou je uděleno dočasné povolení na třináct měsíců. Navíc nový zákon umožňuje rodinné sjednocení pouze těm, kteří získají status uprchlíka, a rodinné sjednocení se pro ty, kteří získají

doplňkovou ochranu, stává téměř nemožným. Rozhodnutí o prodloužení dočasného migračního zákona bylo přijato v parlamentu 18. června 2019. Nový dočasný zákon platil od 20. července 2019 do 19. července 2021. Ve srovnání s předchozím dočasným zákonem byla provedena jedna důležitá změna. Osobám, kterým byla udělena doplňková ochrana, nyní připadá právo na rodinné sjednocení bez jakýchkoli požadavků na příjem, v podstatě za stejných podmínek jako osobám, kterým byl udělen status uprchlíka. Od 1. května 2021 má Švédský migrační úřad právo stanovit a uplatňovat seznam zemí, které jsou považovány za „bezpečné země původu pro žadatele o azyl“. Od doby uplatnění seznamu se počet žadatelů o azyl z uvedených zemí snížil, zejména z Mongolska a Gruzie (Nyman, 2021).

V červenci 2021 vstoupil v platnost nový Zákon o cizincích, který nahradil dočasný zákon z roku 2016. Nyní jsou všechna povolení k pobytu dočasná pro všechny migranty s výjimkou uprchlíků přijatých v rámci kvótního systému. Většina povolení je na dobu dvou let a musí být alespoň jednou prodloužena, než může být získáno trvalé povolení k pobytu. Pro získání trvalého povolení k pobytu musí žadatelé žít ve Švédsku s dočasným povolením minimálně tři roky, být schopni se finančně uživit a vést "řádný život" (Migrationsverket, 2023).

Na jaře 2020 se Švédsko ocitlo uprostřed pandemie covidu-19, což vedlo k dočasnému pozastavení vstupu příjemců mezinárodní ochrany do země. Švédské hranice nebyly nikdy oficiálně uzavřeny, ale země byla přesto ovlivněna uzavřením hranic jinými členskými zeměmi EU, zejména Dánskem. Od února 2021 Švédsko uplatňuje dočasná omezení pro vstup. Vyžadují očkovací certifikát pro vstup do Švédska z EU/EEC i z jiných zemí. Díky znovuotevření švédských hranic mají všechny osoby právo vstoupit do země a podat žádost o azyl. Přesídlení uprchlíků a žádosti o povolení k pobytu ze zahraničí z určitých oblastí původu byly dočasně pozastaveny, což omezilo právo některých příjemců mezinárodní ochrany vstoupit do země. Nicméně vydávání nových povolení pro přesídlené uprchlíky bylo obnoveno na podzim 2020 (Nyman, 2021).

Od roku 2015 se politika švédské vlády týkající se přijímání uprchlíků stala restriktivnější (Ahmadi et al., 2018), přesto zůstává liberálnější než většina ostatních evropských zemí (Simonsen, 2019). Nová omezení týkající se uprchlíků se především týkala jedinců, kteří žádali o azyl ve Švédsku, na rozdíl od cest pro přesídlení ze třetích zemí. Uprchlíci, kteří chtějí požádat o přesídlení ze třetích zemí do Švédska, nebyli ovlivněni dočasnými omezeními na žadatele o azyl z roku 2016, ani nebyly jejich kvóty drasticky sníženy

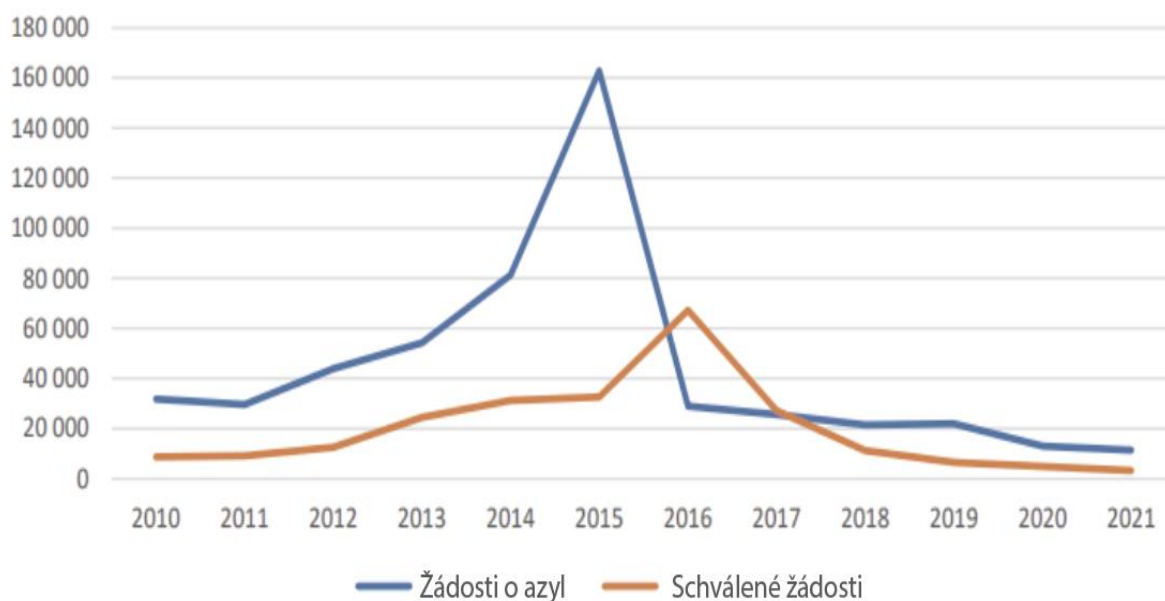
(Skodo, 2018). Zpracování žádostí o migraci a azyl provádí Migrační úřad (Migrationsverket), který je podřízený, ale nezávislý na vládě a parlamentu, pokud jde o jednotlivá rozhodnutí. Odvolání se řeší u Migračního soudu (Förvaltningsrätten Migrationsdomstolen).

V důsledku změn politiky, sníženého počtu žadatelů o azyl ve Švédsku a pandemie se počet těch, kteří ve Švédsku získali ochranu, výrazně snížil. Přesto Švédsko nadále vítá uprchlíky v zemi, s tím, že 23-27 % prvních žádostí o azyl je schváleno. V roce 2021 požádalo o azyl ve Švédsku asi 11 000 osob a přibližně 3300 jich získalo povolení k pobytu. Tři nejčastější země původu (podle státní příslušnosti) byly Afghánistán, Sýrie a Irák. Podle Švédského migračního úřadu v roce 2022 požádalo o azyl 14 245 a přijato bylo 3742 cizinců. To jej řadí v počtu žádostí až na 14. místo mezi zeměmi EU, kdy můžeme pozorovat velké rozdíly mezi Švédskem, které bylo kdysi považováno za jedno z nejvíce otevřených zemí a například top 4 zeměmi (Rakouskem, Itálií, Francií, Německem), které zaznamenaly více než 100 000 žádostí, což můžeme pozorovat v tabulce 2. V roce 2023 v období od ledna do dubna zažádalo o azyl ve Švédsku 4 500 osob a bylo kladně vyřízeno 2 195 žádostí. Přestože můžeme pozorovat drobný nárůst schválených žádostí, Švédsko stále zůstává daleko za hodnoty v době před a během uprchlické krize, jak lze vidět v grafu 4.

Tabulka 2: Počet žádostí o azyl v roce 2022 v zemích EU (vytvořil autor, data Eurostat, 2023)

1. Německo	217 735	12. Švédsko	14 050	23. Lucembursko	2 395
2. Francie	137 505	13. Irsko	13 645	24. Portugalsko	1 970
3. Španělsko	116 140	14. Chorvatsko	12 755	25. Česko	1 340
4. Rakousko	106 375	15. Rumunsko	12 055	26. Malta	915
5. Itálie	77 195	16. Polsko	7 695	27. Litva	905
6. Holandsko	35 495	17. Slovensko	6 650	28. Lotyšsko	555
7. Belgie	32 105	18. Finsko	4 820	29. Slovensko	505
8. Řecko	29 125	19. Norsko	4 645	30. Černá hora	175
9. Švýcarsko	23 080	20. Island	4 535	31. Lichnštejnsko	65
10. Kypr	21 585	21. Dánsko	4 470	32. Maďarsko	50
11. Bulharsko	20 260	22. Estonsko	2 940		

Obrázek 4: Žádosti o azyl a schválené žádosti o azyl ve Švédsku v letech 2010–2021 (vytvořil autor, data Migrationsverket, 2023)

Ačkoli debata o migračních a integračních politikách byla v průběhu tohoto období intenzivní, jak je popsáno výše, skutečně bylo implementováno jen málo změn politiky. Veškerá diskuse, politická reorientace mezi politickými stranami i ta vládní, které jsme v tomto časovém období viděli, pravděpodobně povedou k politickým změnám v nadcházejících letech. Skutečně, jak bylo již dříve zmíněno, nová migrační politika nabyla účinnosti 21. července 2021, nahrazuje dočasný migrační zákon, který platil od roku 2016. Všechna nově vydávaná povolení k pobytu budou dočasná s výjimkou povolení k pobytu pro přesídlené uprchlíky. První dočasné povolení může být různě dlouhé, ale v případě prodloužení je hlavním pravidlem dvouleté povolení k pobytu bez ohledu na typ. Většina lidí bude muset požádat o prodloužení svého povolení k pobytu alespoň jednou, než budou moci požádat o permanentní souhlas. Kromě doby pobytu existují také nové požadavky na trvalý pobyt, včetně schopnosti se finančně uživit. Nezbyvá tedy nic jiného než čekat, zda nová švédská strategie – která zavádí přísnější požadavky na trvalý pobyt, zatímco nadále podporuje cizince s povolením k pobytu v jejich snaze o soběstačnost, včetně nabídky jazykových kurzů, odborného výcviku a jiného nezbytného vzdělání – povede k lepší cestě integrace. Pro lepší orientaci v současné migrační legislativě slouží přehledová tabulka 3, převzatá a upravena autorem ze zprávy NIEM National Report (2021).

Tabulka 3: Přehled švédských politik týkajících se migrace a azylu (přetvořil autor, zdroj NIEM National Report, 2021)

<p>Švédská politika občanství: Pro získání švédského občanství musí jednotlivec obecně prokázat svou totožnost, být starší 18 let, mít trvalý pobytový povolení, právo pobytu nebo pobytovou kartu, bydlet ve Švédsku po nepřerušenu dobu pěti let a chovat se během pobytu v zemi slušně (Migrationsverket 2021). Uprchlíci mohou požádat o občanství po čtyřech letech. Na rozdíl od mnoha jiných zemí neexistuje jazykový požadavek ani občanský test (Simonsen 2019).</p>
<p>Migrace EU: Občané EU mají právo pracovat, studovat a žít ve Švédsku bez povolení k pobytu. Občané EU, kteří žili ve Švédsku pět let, mohou požádat o trvalý pobyt nebo švédské občanství (Migrationsverket 2021). V roce 2016 Švédsko znovu zavedlo kontrolu hranic s Dánskem poprvé od roku 1953. Přestože jsou obě země součástí nordické unie bez pasů a také Schengenské dohody, tento krok byl pokusem omezit počet žadatelů o azyl cestujících po souši přes Evropu, aby mohli požádat o azyl ve Švédsku (Pelling 2019).</p>
<p>Švédská politika v oblasti azylu: Oběti pronásledování nebo osoby ohrožené pronásledováním ve svých domovských zemích mohou požádat o azyl ve Švédsku nebo na hranicích. Azyl je udělen těm, kteří jsou považováni za uprchlíky podle Úmluvy z roku 1951, nebo kteří potřebují "dodatečnou ochranu" kvůli riziku trestu smrti; vystavení tělesnému trestu, mučení nebo jinému nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu; nebo vážné riziko kvůli ozbrojenému konfliktu. Po omezeních v roce 2016 dostávají úspěšní žadatelé o azyl povolení k pobytu na 13 měsíců místo trvalého povolení k pobytu (Migrationsverket 2017).</p>
<p>Přesídlení uprchlíků ze zahraničí do Švédska: Žádost o azyl ze zahraničí zahrnuje průchod programem přesídlení uprchlíků Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a schválení jako kvótní uprchlík. Švédsko má nepřetržitý program přesídlení od roku 1950, s kvótami stanovenými vládou a parlamentem každý rok. Od roku 2018 je kvóta pro přesídlení uprchlíků stanovena na 5 000. 1 401 míst, která v roce 2020 nebyla využita kvůli Covid-19, budou převedena na rok 2021 (Migrationsverket 2021).</p>

Ve finální části kapitoly o současné migrační politice ve Švédsku bych rád zmínil Národní zprávu, která se zabývá různými aspekty integrační politiky vůči příjemcům mezinárodní ochrany ve Švédsku. Tento dokument je výsledkem předních švédských odborníků na toto téma za podpory Univerzity Malmö.

Tato zpráva je výstupem projektu s názvem "Národní mechanismus hodnocení integrace (NIEM)", který má sedmiletou dobu trvání a je transnacionálního charakteru. Jeho hlavním

úkolem je připravit klíčové aktéry v oblasti integrace v 14 členských státech EU¹ na současné výzvy a zlepšit výsledky integrace příjemců mezinárodní ochrany. Projekt NIEM angažuje představitele akademických center, nevládních organizací a analytických center.

Jedná se o třetí národní dokument vypracován v rámci projektu NIEM, a je zaměřena na politiky uplatňované v období od 1. května 2019 do 31. března 2021. Projekt identifikuje 173 indikátorů na základě standardů integrace pro příjemce mezinárodní ochrany, které se dělí do čtyř hlavních oblastí a třinácti dimenzí:

1. Obecné podmínky: vliv přijetí na integraci, mainstreaming
2. Právní integrace: bydliště, rodinná jednota a sjednocení, přístup k občanství
3. Socioekonomická integrace: bydlení, zaměstnanost, odborné vzdělání a vzdělání související se zaměstnaností, zdraví, sociální zabezpečení
4. Sociokulturní integrace: vzdělání, učení jazyka a sociální orientace, budování mostů

Analýza ukazatelů NIEM ukázala, že mezi lety 2017 a 2021 nedošlo k žádným významným negativním ani pozitivním rozdílům v hodnocení, kromě několika změn. Ukazatel občanství (budování politického rámce – právní integrace) poklesl z důvodu změn ve vyžadování trvalého pobytu, zatímco ukazatel odborné přípravy se zlepšil díky zvýšení iniciativ a programů pro zranitelné skupiny, včetně žen (Törngren et al. 2022).

Na základě hodnocení v období 2016-2021 lze konstatovat, že Švédsko dosáhlo vysokých hodnocení téměř ve všech aspektech ukazatelů NIEM. Navzdory změnám migrační politiky, které země zažila během tohoto období, zůstala švédská integrační politika příznivá. Nicméně kvůli přísnější migrační politice, která omezuje vydávání povolení k pobytu na dočasná povolení, je Švédsko na spodním konci hodnocení mezi zeměmi NIEM v oblasti pobytu, což je jediná oblast, kde se projevuje negativní trend. (Törngren et al. 2022)

Za zmínku stojí roli neziskových organizací, které hrají klíčovou roli při budování mostů mezi hostitelskou společností a uprchlíky. Kvalitativní výsledky ukazují, že aktivity organizované třetím sektorem plní několik funkcí. Za prvé, mohou poskytnout uprchlíkům informace o Švédsku, které jim pomohou se zde etablovat. Za druhé, spojují příjemce mezinárodní ochrany

---

¹ Podle zprávy se Francie zlepšila v deseti z dvanácti ukazatelů navržených pro hodnocení integrace uprchlíků, na druhém místě je Litva a na třetím Lotyšsko. Kromě těchto tří zemí zpráva také hodnotila pokrok jedenácti dalších zemí: Bulharska, České republiky, Řecka, Maďarska, Itálie, Nizozemska, Polska, Rumunsko, Slovinska, Španělska a Švédska.

s ostatními uprchlíky a migranty, kteří procházejí nebo prošli podobnými situacemi. Třetí a nejdůležitější funkcí je role třetího sektoru v budování mostů mezi příjemci mezinárodní ochrany a hostitelskou komunitou. Dobře fungující regionální a lokální spolupráce, která zahrnuje neziskové organizace, je zásadní pro zaplnění mezery mezi implementací politiky a požadovanými výsledky. Existují také iniciativy, které se snaží vytvořit síť regionů pro výměnu poznatků a osvědčených postupů s cílem zlepšit podmínky pro integraci.

Na závěr zpráva identifikuje následující závěry:

1. Švédsko má nejlepší podmínky a předpoklady (politiky) pro nejlepší výsledky integrace ve srovnání s ostatními zeměmi NIEM.
2. Stále existuje rozdíl mezi politickými opatřeními a jejich realizací (výsledky).
3. Nevládní organizace hrají důležitou roli při budování mostů mezi hostitelskou společností a uprchlíky.

Navzdory úsilí o vytvoření sítě regionů pro výměnu znalostí a osvědčených postupů a zlepšení podmínek pro integraci, existují oblasti, kde by mohla národní koordinace zlepšit výsledky integrace. Monitorovací systémy jsou také důležité pro snížení rozdílu mezi politickými opatřeními a jejich realizací (Törngren et al. 2022)

4 Konec Švédského exceptionalismu a role radikální pravice a její budoucnost

Během posledních tří desetiletí jsme byli svědky oživení radikálně pravicových stran v Evropě. Tyto strany sdílejí důraz na etnonacionalismus zakotvený v mýtech o minulosti a jejich programy jsou zaměřeny na vytvoření více etnicky homogenního národa. Tendence těchto stran je také populismus, kdy obviňují elity z upřednostňování internacionalismu a kosmopolitismu před národem a z dávání vlastních úzkých zájmů a různých speciálních zájmů před zájmy lidí. Hlavní poselství radikálně pravicových stran je tedy směsicí etnického nacionalismu nebo národního uvědomění a protiestablishmentového populismu (Rydgren 2007, 2018; Mudde 2007); jejich hlavním společným tématem, alespoň v západní Evropě, byl odpor proti imigraci.

Úspěch těchto stran se liší napříč celou Evropou a časem. Švédsko bylo do nedávna považováno za ojedinělý případ, kdy na rozdíl od svých skandinávských sousedů Dánska a Norska postrádala radikální pravicovou stranu v parlamentu. Nicméně ani silně sociální stát se

v důsledku několika po sobě jdoucích krizí jako byl teroristický útok v roce 2001, ekonomická krize v roce 2008 a uprchlická krize v roce 2015 nedokázal ubránit nástupu takovéto strany. Více o vývoji této strany a politicko-sociálním kontextu naleznete v kapitole 1.2. V důsledku těchto událostí a změny k restriktivnější politice se otevřela debata o konci švédské výjimečnosti a roli radikálně pravicových stran na společnost.

4.1 Švédští demokraté

Strana Sverigedemokraterna (SD) je příkladem politické entity, která prošla zásadní proměnou. Přestože její původ lze vystopovat až k extremistickým a rasistickým politickým skupinám v roce 1988, postupem času se strana úspěšně transformovala v demokraticky legitimní stranu. Tento proces byl zahájen po příchodu nového vedení strany, známého jako "Scania gang", které v průběhu prvního desetiletí 21. století reformovalo stranu a omezilo extremistické členy. Tato strategie přispěla k relativnímu úspěchu strany v parlamentních volbách v letech 2006 a 2010. SD se tak stala útočištěm pro pracující třídu ve Švédsku, kde je podpora strany silně spojena s nižšími úrovněmi vzdělání a preferencí autoritativního myšlení. Tato strana získala podporu také díky politickým příležitostem, které vyplývaly z konvergence hlavních stran ve švédském politickém prostoru (Rydgren, 2019). Díky těmto strategiím a následnému proměnění veřejného obrazu se SD stala třetí největší stranou ve Švédsku, s 17,5 % všech hlasů v posledních volbách v roce 2018 (Statistic Sweden, 2015).

Strana také úspěšně ztělesnila koncept etnopluralismu, který upřednostňuje kulturu před etnicitou. Namísto nadřazenosti či podřazenosti určitých etnických skupin či kultur odmítá SD multikulturalismus a považuje se za strážce švédského kulturního dědictví. Přestože lze takový postoj interpretovat jako xenofobní a rasistický, ve skutečnosti se v něm odráží snaha o uchování specifického národního ducha (Hellström & Nilsson, 2010).

SD se za svou existenci distancovala od svých extremistických kořenů a vytvořila se v politickou sílu zaměřenou na ochranu švédského kulturního dědictví a zamítnutí multikulturní politiky. Ve své rétorice nevystupuje z pozice nadřazenosti či podřazenosti určitých etnických skupin či kultur, ale prosazuje názor, že Švédsko patří Švédům a že švédská kultura a identita musí být chráněny. Hlásí se k nacionalismu, který je založen na koncepci kulturní identity. Tvrdí, že různé kultury a etnické skupiny mohou spolu existovat, ale že musí respektovat a omezit se na hlavní kulturu dané země, v tomto případě švédskou (Hellström & Nilsson, 2010).

Kritici strany argumentují, že tato rétorika a politika představují xenofobní a populistický přístup, který se může snadno zvrtnout v segregaci a diskriminaci. Podle nich, místo abstraktního pojmu "švédské identity", který se vymyká jednoznačné definici, by měla být v centru politického rozhodování spíše konkrétní lidská práva a individuální svobody (Skodo, 2018).

Strana SD má výrazný vliv na švédskou politickou scénu a diskurs. Její úspěch ukazuje, jak může politika identity hrát klíčovou roli v moderní politice, zejména v kontextu rychlých sociálních změn a globalizace. Zároveň její příběh varuje před potenciálními nebezpečími, které může přinést tato politika. Výzva pro liberální demokracie jako je Švédsko spočívá v nalezení správné rovnováhy mezi uznáním a ochranou národní identity a současně udržením otevřené, multikulturní a inkluzivní společnosti.

4.2 Migrace v kontextu politiky

Migrace je dlouhodobě klíčovou složkou populačního růstu ve Švédsku, kde cizinci tvoří přibližně pětinu populace. Přestože Švédsko zavedlo restriktivní zákony k regulaci migrace již v roce 1927, stále zůstává zemí s pozitivní migračním saledm. Postoj k imigraci v Švédsku je ambivalentní, s počáteční vizí cizinců jako dočasných pracovníků až po současné přijetí politiky multikulturalismu a podpory integrace na individuální bázi. Nicméně rostoucí etnická diverzita a socioekonomické nerovnosti vyvolávají politické reakce, včetně vzestupu politických stran s nacionalistickým programem, které prosazují omezení imigrace a kritizují multikulturalismus. V rámci těchto trendů se prosadila strana SD, která se zaměřuje na restriktivní migrační politiku a silně ovlivňuje politickou debatu, ačkoli veřejnost je v průměru tolerantnější k cizincům než v 90. letech (World Population Review, 2020; Skodo, 2018)

Vzrůstající přistěhovalectví a globalizace vedly k napětí mezi "vítězi" a "poraženými", což umožnilo Populistickým stranám radikální pravice (PRR) využít xenofobii k rozšíření své podpory. Kriesi et al. (2008) uvádí, že PRR strany, včetně švédské Demokratické strany (SD), definovaly přistěhovalectví jako hrozbu pro národní hodnoty a kulturu, a ukázaly, že nezaměstnanost a ekonomická krize mohou vést k nárůstu xenofobní podpory. Rydgren (2008) dále argumentuje, že PRR strany využívají doktríny etnopluralismu a sociálního šovinismu, které představují imigranty jako hrozbu pro etnonárodní identitu a sociální zabezpečení. Strömblad a Malmberg (2016) vysvětlují, jak může být přistěhovalectví vnímáno jako hra s nulovým součtem, kde jeden získává na úkor druhého, což vede k politické podpoře pro

omezení přistěhovalců. Rydgren (2003) a Zaslove (2004) ukazují, jak tento názor umožňuje PRR stranám prosazovat ideu "národní preference", která dává přednost původním obyvatelům v oblastech jako je zaměstnanost a zdravotní péče. V švédském kontextu lze růst podpory pro radikální pravicové populisty interpretovat jako projev antiimigračních nálad (Barmen, 2019). Nicméně Elgenius a Rydgren (2017) zdůrazňují, že strana SD také upravuje svou rétoriku vůči imigrantům, což může přispět k zvýšení její voličské základny (Elgenius & Rydgren, 2017).

4.3 Islamofobie

Zvýšený příliv muslimských běženců do Švédska vyvolal obavy ohledně současného a budoucího počtu muslimů v zemi. Muslimové, kteří reprezentují širokou škálu etnických, sektářských a politických názorů, jsou často vnímáni jako „univerzální out-group“, což je kulturně vzdálená skupina, která je často středem debat o otázkách migrace a integrace. Muslimové jsou nejméně akceptovanou skupinou v zemi na základě stereotypů, které s nimi jsou spojeny. SD je často popisována jako strana, která využívá obavy z migrace a „islamizace“ Švédska k podpoře svého politického programu a už, delší dobu upozorňuje na "sebevražednou politiku", které podporují migraci, internacionalizaci a "islamizaci".

Studie provedená krátce před a po národních volbách v roce 2014 ukázala, že voliči SD mají značně negativní názory na muslimy a že jejich volba byla motivována především anti-muslimskými sentimenty (Müller et al, 2016). Tato skutečnost může být posílena negativním zobrazením islámu a muslimských imigrantů ve švédských médiích, které jsou často prezentováni jako zpátečníci odolávající demokracii, sekularizaci a oddělení náboženství a státu (Berglund, 2015). V médiích jsou muslimové často popisováni jako hrozba, zatímco "naše" elity ustupují (Steiner, 2014).

V kontextu těchto okolností se stává zřejmým, že vývoj národních a náboženských identit a postojů k nim je komplexní proces, který je ovlivněn řadou faktorů, včetně sociálních a politických dynamik, mediálních reprezentací a diskursů, jakož i osobních zkušeností a předsudků.

Zvýšená islamofobie a zločiny z nenávisti se v poslední době v švédské společnosti stávají stále výraznějším problémem. Počet nahlášených zločinů z nenávisti založených na islamofobii vzrostl z 278 v roce 2011 na 439 v roce 2016. Diskriminace založená na náboženství a etnicitě zůstává významným sociálním problémem, zejména v kontextu nábory pracovníků (Skodo, 2018). Nicméně některé další studie ukazují, že se počet Švédů, kteří věří, že v zemi je

"příliš mnoho cizinců", postupně snižuje, a to i přes stálou podporu svobody projevu náboženství. Výzkum týkající se názorů ne-muslimů na muslimy a islám zjistil, že pokud ne-muslimští Švédové přijdou do styku se svými muslimskými sousedy, mnoho jejich předsudků a obav se zmírňuje (Berglund, 2015).

Islámská propaganda nejlépe funguje ve venkovských oblastech nebo malých městech, kde nežijí nebo žijí jen velmi málo muslimští obyvatelé. Tato skutečnost je v souladu s tím, že anti-muslimská SD získává většinu své podpory z volebních okrsků, kde nežijí nebo žijí jen velmi málo muslimští obyvatelé. Islamofobie funguje lépe bez muslimů (Gardell & Muftee, 2018). Další studie švédského veřejného úřadu (Integrationsverket) ukázala v roce 2007, že 55 procent respondentů vyjádřilo výhrady k přestěhování do okrsků, kde žije mnoho muslimů (Integrationsbarometer, 2007).

4.4 Současná situace SD

Navzdory značnému úspěchu v parlamentních volbách v roce 2018, kde strana SD získala 17,5 % hlasů, zůstává tato politická entita izolovanou na švédské politické scéně. Tato izolace je především výsledkem strategie ostatních politických stran, které s ní odmítly spolupracovat, zejména kvůli jejímu kontroverznímu postoji v oblasti imigrační politiky (Bolin & Aylott, 2019). Navzdory tomu, že SD se pokouší představit jako moderovanější strana, hlavní politické síly její nároky na demokratickou legitimitu odmítají a tvrdí, že strana nemůže být důvěryhodná ve své shodě s formálními demokratickými postupy (Hellström & Nilsson, 2010).

SD využívá svou marginalizovanou pozici k udržení obrazu švédské politiky jako rozdělené mezi konsensuální politickou elitu a SD jako stranu, která hájí zájmy obyčejných lidí. Média a konkurenční politické strany pokračují ve své strategii ostrakizace SD kdekoli je to možné. Nicméně, i přes tuto izolaci se zvýšil podíl hlasů pro SD ve volbách mezi lety 2014 a 2018. Zajímavé je, že sociální demokraté, které tradičně podporovali dělníci a dolní střední třída, se v dnešní době obrací k straně SD. To lze přičíst na změny v politickém uspořádání, kdy tradiční levoprávé rozdělení třídy bylo nahrazeno novým dělením GAL-TAN: Zelený-Alternativní-Liberální versus Tradiční-Autoritářský-Nacionalistický (Rothstein, 2014; Aylott & Bolin, 2019).

Přesto je stále zřejmé, že SD hraje klíčovou roli ve švédské politice. Její rostoucí podpora ukazuje, že je schopna mobilizovat značnou část švédské populace, a představuje tak

významný politický faktor. Tento trend naznačuje, že budoucí politický vývoj ve Švédsku bude pravděpodobně ovlivněn dynamikou mezi SD a ostatními politickými stranami.

Je třeba poznamenat, že situace se může v průběhu času měnit, protože politický vývoj je často ovlivněn mnoha faktory, včetně sociálních, ekonomických a mezinárodních událostí. Takže i když SD má nyní významnou roli, budoucnost její pozice ve švédské politice zůstává nejistá.

Závěr

V této bakalářské práci jsem se snažil obsáhnout evoluci migrační politiky ve Švédsku od roku 1871 do současnosti. Představuje příklad proměny konkrétní západní země z homogenní společnosti v multikulturní národ. Snaha o dosažení rovnoprávnosti, sociální integraci a kulturní diverzity mezi imigranty, uprchlíky a etnickými Švédy však zároveň vyvolala různorodé sociální, ekonomické a politické efekty. V průběhu let se tak ukázalo, že multikulturní imigrační politika čelí celému komplexu výzev a kontroverzí, které ovlivnily a dál ovlivňují současnou situaci ve švédské společnosti.

Cílem této práce bylo tento vývoj zkoumat a analyzovat příčiny a důsledky společně s rolí nacionalismu, náboženství a vzestupu krajních pravicových stran. V rámci tohoto výzkumu byla provedena analýza historických událostí, legislativních opatření a politických reakcí, které ovlivnily migrační politiku země. Byly identifikovány klíčové body, jako například uprchlická krize v roce 2015, která představovala zlomový okamžik ve vývoji švédské migrační politiky. To bylo zpracováno za účelem zodpovězení následujících výzkumných otázek.

První výzkumná otázka se ptá na příčiny a důsledky změn migrační politiky. Týká se komplexního fenoménu, který je třeba analyzovat v kontextu širšího sociálního a politického vývoje. Ve Švédsku došlo v posledních letech k významným změnám, které byly ovlivněny nejen interními faktory, ale také globálními výzvami, jako je migrační krize. Vývoj multikulturní imigrační politiky, zahájený v roce 1975 s cílem zajišťovat rovnoprávnost a socioekonomickou integraci imigrantů a uprchlíků, měl některé nečekané důsledky. Tato politika způsobila významný tlak na sociální systém, včetně finanční zátěže spojené s podporou a sociálními dávkami pro tyto skupiny, což vyvolalo obavy veřejnosti a vedlo k nárůstu nacionalistických a pravicových politických hnutí, včetně posílení Švédských demokratů (SD).

Tato geneze naznačuje, že i politika, která sice byla založena elitami, ale se souhlasem veřejného mínění za účelem naplnění pracovních míst v průmyslu, s pozdějším rozšířením na tvorbu multikulturní společnosti, může vyvolat některé negativní důsledky. Přestože původní cíle byly zaměřeny na sociální spravedlnost a rovnoprávnost, eskalující socioekonomické problémy a obavy veřejnosti vedly k dalším dopadům, jako byla rostoucí nezaměstnanost mezi migranty, příjmová nerovnost a diskuse o švédské identitě. To vyústilo v nárůst nacionalismu a nativismu, což bylo zřejmé z výsledků parlamentních voleb v roce 2022. Tento trend vedl k omezení štědrosti sociálního státu a také k omezení liberální migrační koncepce, která byla dlouhodobě typická pro Švédsko.

Jak už bylo zmíněno, mezi hlavní důsledky patří přeměna švédské politiky a vzestup SD, strany radikální pravice, která zaznamenala rapidní nárůst popularity. Dalším důsledkem je polarizace společenských názorů na migraci, která se projevuje silnými protiimigračními náladami na jedné straně a mobilizací občanské společnosti na podporu imigrantů na straně druhé. Současná situace ve Švédsku je výsledkem těchto proměn, které ukazují, jak politická rozhodnutí, sociální proměny a globální výzvy mohou ovlivnit tendence a přístup k migrační politice. Švédsko, které bylo dlouho považováno za symbol liberální migrační politiky a multikulturalismu, nyní čelí významným výzvám a otázkám týkajících se jeho budoucí identity a sociálního směru. Tato bakalářská práce tak poukazuje na komplexní a dynamický kontext, který vyvstává z proměn migrační politiky ve Švédsku, a na potřebu dalšího výzkumu, aby se lépe porozumělo těmto procesům a jejich důsledkům pro budoucnost této skandinávské země.

V návaznosti na tyto poznatky tedy vyplývá otázka, jakou roli hraje nacionalismus, náboženství a vzestup krajních pravicových stran ve společnosti. Ve Švédsku je zaznamenán vzrůstající vliv radikálních pravicových stran, který se odráží i na politickém a společenském prostředí celé Evropy. Příkladem je SD, jež prošla evolucí z extremistického hnutí do pozice respektované politické síly, což samo o sobě názorně zobrazuje švédskou přeměnu. SD se těší rostoucí popularitě díky svému důrazu na ochranu švédského kulturního odkazu a opozici vůči multikulturnímu směřování. Svým odmítáním multikulturalismu a prosazením restriktivní migrační politiky ovlivňuje švédskou politickou debatu a získává další hlasy voličů. Současně se ve Švédsku objevuje akcelerující trend nacionalismu, který je částečně poháněn obavami z imigrace a údajné ztráty národní identity v reakci na etnickou diverzitu a sociální nerovnosti. Tato tendence ovlivňuje veřejný diskurz, kdy lze růst podpory pro radikální pravicové populisty interpretovat jako projev antiimigračních nálad. V tomto kontextu hraje islám klíčovou roli, je prezentován jako hrozba pro švédskou kulturu, což stranám umožňuje mobilizovat další

podporu. Přestože má SD stál marginální pozici, dobře jí využívá a její rostoucí voličská základna ukazuje, že je schopna mobilizovat značnou část švédské populace, a představuje tak významný politický faktor. Tento trend naznačuje, že budoucí politický vývoj ve Švédsku bude pravděpodobně ovlivněn dynamikou interakce mezi SD a ostatními politickými stranami.

Poslední a nejdůležitější otázka je, zda dochází ke konci multikulturalismu a švédské jedinečnosti. V kontextu změn, které ve Švédsku probíhají, je tento otazník zvláště důležitý. Tradičně bylo Švédsko považováno za zemi, která otevřeně přijímá imigranty a podporuje multikulturalismus. Avšak nyní, v době narůstajícího nacionalismu a obliby pravicových stran, je tento obraz zpochybňován. Patrné je rostoucí napětí mezi ideály multikulturalismu a touhou po udržení švédské jedinečnosti a národní identity. Změny v migrační politice, včetně omezení na přijímání nových přistěhovalců, naznačují, že Švédsko zřejmě hledá novou rovnováhu mezi těmito dvěma póly. Nicméně je příliš brzy konstatovat "konec multikulturalismu" ve Švédsku. Zatímco politický diskurs a veřejné mínění se mění, stále existují silné pro-imigrační a pro-multikulturní hlasy ve švédské společnosti. Tato práce proto upozorňuje na významné společenské a politické výzvy, kterým aktuálně Švédsko čelí, a poukazuje na potřebu další studie, která by nastínila predikci budoucího směřování této země.

Celkově lze konstatovat, že tato práce splnila svůj cíl přinést komplexní pohled na vývoj migrační politiky ve Švédsku a jeho dopady na společnost. Výsledky ukazují na proměnu politického prostředí, rostoucí polarizaci a výzvy spojené s přijetím imigrantů a zachováním švédské identity. Další výzkum v této oblasti by mohl přispět k hlubšímu porozumění současné situaci a hledání optimálních řešení pro integraci imigrantů a udržení sociální soudržnosti ve švédské společnosti.

Seznam použitých pramenů a literatury

Akrami, N., Ekehammar, B., Araya, T. 2000. Classical and Modern Racial Prejudice: A Study of Attitudes towards Immigrants in Sweden. *European Journal of Social Psychology*. 30, 521-532.

Ålund, A., Schierup, C.-U. 1991. *Paradoxes of multiculturalism: essays on Swedish society*. Brookfield, USA: Avebury. ISBN 1856282333.

Arnstberg, K. 2008. *Swedish migration: student literature*. 1st ed. Stockholm: Stockholm University.

Barmen, A. 2019. The rise of radical right-wing populism in Sweden: Anti-immigrant sentiments at play. *Journal of National Populist Studies* [online]. 12(3), 563-579.

Baršová, A., Barša, P. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6.

Benito, M. 2011. *Labour migration and the systems of social protection: Country report Sweden*. Praha: Multikulturální centrum Praha.

Berglund, I. 2015. The portrayal of immigrants in the Swedish press. *Media, Culture & Society* [online]. 37(6), 876-890.

Bevelander, P., Otterbeck, J. 2010. Young People's Attitudes Towards Muslims in Sweden. *Ethnic and Racial Studies*. 33(3), 404-425.

Bolin, N., Aylott, N. 2019. The Sweden Democrats and the Conservative Party. In Rydgren, J. (ed.), *The Oxford Handbook of the Radical Right*. Oxford: Oxford University Press.

Borevi, K. 2017. Responding to the Refugee Crisis: The Role of the Swedish Migration Agency. In *Responding to the Refugee Crisis*. London: Palgrave Macmillan.

Brochmann, G., Hagelund, A. 2012. *Immigration Policy and the Scandinavian Welfare State 1945-2010*. 1st ed. London: Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-230-30238-9.

Bucken-Knapp, G. 2009. *Defending the Swedish Model: Social Democrats, Trade Unions, and Labor Migration Policy Reform*. Lexington Books.

Carlbom, A. 2003. *The Imagined versus the Real Other: Multiculturalism and the Representation of Muslims in Sweden*. Lund: Department of Sociology, Lund University. ISBN 91-7267-154-8.

Castles, S., de Haas, H., Miller, M.J. 2014. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. 5. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Cohrs, J.C., Stelzl, M. 2010. How ideological attitudes predict host society members' attitudes toward immigrants: Exploring cross-national differences. *Journal of Social Issues*. 66(4), 673-694.

Crouch, D. 2015. Sweden slams shut its open-door policy towards refugees: We simply can't do any more,' prime minister says in announcing Sweden's asylum regime will revert to EU minimum. *Guardian* [online]. Available from: <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/24/sweden-asylum-seekers-refugees-policy-reversal>

Dahlström, C., Esaiasson, P. 2010. The immigration issue and anti-immigrant party success in Sweden 1970-2006: A deviant case analysis. *Party Politics*. 19(2), 343-364. Available from: doi: <https://doi.org/10.1177/1354068811407600>

Demker, M. 2007. Attitudes Toward Immigrants and Refugees: Swedish Trends with Some Comparisons. *Conference Papers – International Studies Association* [online]. 1-41. Available from: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=26957864&site=edslive&scope=site>

Elgenius, G., Rydgren, J. 2017. The Sweden Democrats and the ethno-nationalist rhetoric. *Journal of Contemporary European Studies* [online]. 25(4), 480-493.

Emilsson, H. 2014. "Sweden", in Triandafyllidou, A., Gropas, R. *European Immigration: A Sourcebook*. 351-362.

Emilsson, H. 2018. Continuity or change? The refugee crisis and the end of Swedish exceptionalism. Malmö: Malmö University, Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM).

Eurostat. 2016. Asylum statistics. [online]. Available from: [https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data]

Fredlund-Blomst, S. 2014. Assessing Immigrant Integration in Sweden after the May 2013 Riots. Migration policy institute [online]. Available from: <https://www.migrationpolicy.org/article/assessing-immigrant-integration-sweden-after-may-2013-riots>

Fukuyama, F. 2006. Identity, Immigration, and Liberal Democracy. *Journal of Democracy*. 17(2), 5-20.

Gardell, M., Muftee, M. 2018. Muslims in the media: From objects to subjects. In Gardell, M., Muftee, M. (eds.), *Muslims in the West and the challenges of belonging*. Melbourne: Melbourne University Press.

Goodman, S.W. 2010. Integration requirements for integration's sake? Identifying, categorising and comparing civic integration policies. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 36(5), 753-772.

Gropas, R., Triandafyllidou, A. 2020. *European Immigration*. Routledge. ISBN 9780367606183.

Hansen, L.-E. 2001. *Jämlikhet och valfrihet*. Stockholm: Stockholm University.

Hellström, A., Nilsson, T. 2010. 'We Are the Good Guys': Ideological positioning of the nationalist party Sverigedemokraterna in contemporary Swedish politics. *Ethnicities*. Sagepub, 10(1), 55-76.

Hellström, A., Nilsson, T. 2010. The politics of ethno-nationalist identity and the concept of the nation in the Swedish Democrats. *Journal of Ethnic and Migration Studies* [online]. 36(3), 435-452.

Hellström, A., Nilsson, T., Stoltz, P. 2012. Nationalism vs. Nationalism: The Challenge of the Sweden Democrats in the Swedish Public Debate. *Government and Opposition* [online].

Cambridge University Press, 47(2), 186–205. Available from: doi: 10.1111/j.1477-7053.2011.01357.xINDHOLM, C. (1994). Finnish Immigration and Integration in Sweden. In: Westin, C. (ed.) *Immigration Research for a New Century: Multidisciplinary Perspectives*. Stockholm: MIRCOM, 79-96.

Integrationsverket. 2007. *Integrationsbarometer 2007: En statistisk rapport om integration* [online]. Available from: <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/erm/factsheets/integrationsverket>

Johansson, J. 2014. *The December Agreement: A controversial decision in Swedish politics*. *The Swedish Observer* [online]. Available from: <https://www.swedishobserver.se>

Jylhä, K.M., Rydgren, J., Strimling, P. 2019. Radical right-wing voters from right and left: Comparing Sweden Democrat voters who previously voted for the Conservative Party or the Social Democratic Party. *Scandinavian Political Studies*, 42(2), 220-244. Available from: <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12147>.

Jylhä, K.M., Strimling, P., Rydgren, J. 2020. Climate Change Denial among Radical Right-Wing Supporters. *Sustainability* [online]. 12(23), 10226. Available from: doi:10.3390/su122310226

Kim, H., Byun, S. 2019. *Immigrant Integration Policy and Native Adolescents' Attitudes Towards Ethnic Minorities: A Comparative Study of European Countries*. *Multicultural Education Review*. 11(3), 172-188.

Kriesi, H. et al. 2008. *West European politics in the age of globalization* [online]. Cambridge: Cambridge University Press.

Lindberg, H. 2020. The changing landscape of Swedish politics: An analysis of the 2018 election. *Nordic Political Studies* [online]. 23(1), 1-18. Available from: <https://www.nps.journal.se>

Lithman, E.L. 1987. *Immigration and immigrant policy in Sweden*. Stockholm: The Swedish Institute. ISBN 9152001989.

Lundberg, A., Dahlquist, L. 2012. Unaccompanied Children Seeking Asylum in Sweden: Living Conditions from a Child-Centred Perspective. *Refugee Survey Quarterly* [online]. 31(2), 54-75. Available from: <https://doi.org/10.1093/rsq/hds015>

Malmberg, B. 2015. *The Swedish Model: The Importance of Emigration and Immigration for the Demographic Transition in Sweden*. Lund: University of Lund.

Mezinárodní úmluva o ochraně práv uprchlíků. 1951. Dostupné na: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf. Citováno 25.5.2023.

Migrationsverket. 2021. *The New Aliens Act*. Dostupné na: <https://www.migrationsverket.se>. Citováno 24.12.2022.

Migrationsverket. 2022. *Asylsökande till Sverige 1984–1999*. Dostupné na: <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html>. Citováno 24.12.2022.

Migrationverket. 2016. *Applications for asylum received*. Dostupné na: <https://www.migrationsverket.se/English/About-the-Migration-Agency/Statistics/Asylum.html>. Citováno 21.5.2023.

Ministerstvo Vnitra České Republiky. 2022. *Azyl*. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system>. Citováno 24.12.2022.

Skatteverket. 2022. *Moving to Sweden*. Dostupné na: <https://www.skatteverket.se/servicelankar/otherlanguages/inenglish/individualsandemployees/movingtosweden.4.7be5268414bea064694c40c.html>. Citováno 24.12.2022.

Mudde, C. 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Müller, K. et al. 2016. Anti-immigrant sentiment and majority support for the Sweden Democrats. *Journal of Migration Studies*, 24(5), 629-650.

Nilsson, P. 2015. The Swedish elections of 2014: A political shake-up. *Nordic Political Studies*, 18(2), 1-14. Dostupné na: <https://www.nps.journal.se>. Citováno 16.5.2023.

Nyman, J. 2021. Migration and asylum in Sweden. *Scandinavian Journal of Immigration Studies*, 1(1), 75-95.

OECD. 2023. OECD International Migration Database. Dostupné na: <https://www.oecd.org/els/mig/keystat.htm>. Citováno 13.5.2023.

Pasquarello, J., Bevelander, P., Törngren, S. O., Emilsson, H., Irastorza, N. 2018. Sweden's Response to Syrian-Conflict Refugee Settlement. Malmö: Malmö University. Dostupné na: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjquNW0uKL_AhU3yLsIHa-iCZwQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.uts.edu.au%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Farticle%2Fdownloads%2FPieter%2520Bevelander.Sweden.Sweden%252527s%2520Response%2520to%2520Syrian%2520Refugee%2520Settlement.docx&usg=AOvVaw3kO9-CPc4HZutMbuobO5T7.

Rosenberg, G. 1995. Sweden and Its Immigrants: Policies versus Opinions. Daedalus: The MIT Press, 209-218.

Rothstein, B. 2014. The changing Swedish welfare state: From social engineering to governance? *Social Policy & Administration*, 48(2), 152-169.

Rydgren, J. 2007. From tax populism to ethnic nationalism: Radical right-wing populism in Sweden. New York: Berghahn Books.

Rydgren, J. 2018. The radical right: An introduction. In J. Rydgren (ed.), *The Oxford Handbook of the Radical Right*. Oxford: Oxford University Press.

Rydgren, J. 2019. The Sweden Democrats. *Journal of Contemporary European Studies*, 27(1), 1-15.

Segal, U. A. 2010. *Immigration worldwide: Policies, Practices, and Trends*. New York: Oxford University Press.

Simonsen, K. B. 2019. Immigration and the right to asylum in Sweden and Denmark. *Journal of Immigration Law*, 2(1), 35-50.

Skodo, A. 2018. The Temporary Law in Sweden. In *The Handbook of Law and Society*. Oxford: Oxford University Press.

Skodo, A. 2018. The Sweden Democrats and the ethno-nationalist rhetoric. *Journal of Contemporary European Studies*, 26(2), 173-187. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14782804.2018.1496154>. Citováno 16.5.2023.

Statistic Sweden, SCB. 2015. Valresultat riksdagsval, efter partier och riksområden. Dostupné na: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/demokrati/allmanna-val/allmanna-val-valresultat/>. Citováno 30.5.2023.

Steiner, L. 2014. Media representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A meta-analysis. *International Communication Gazette*, 76(4), 329-343. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1748048514551946>. Citováno 15.5.2023.

Strömblad, P., Malmberg, B. 2016. Ethnic segregation and xenophobic party preference: Exploring the influence of the presence of visible minorities on local electoral support for the Sweden Democrats. *Journal of Urban Affairs*, 38(4), 530-545. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/juaf.12237>. Citováno 14.5.2023.

Sweden in 2000: a country of migration :past, present, future. 2001. Stockholm: Ministry for Foreign Affairs.

Swedish integration policy, Government Office of Sweden, <http://www.government.se/contentassets/b055a941e7a247348f1acf6ade2fd876/swedish-integration-policy-fact-sheet-in-english> [24.12.2022].

Švédská migrační agentura. Asylsökande till Sverige 2000–2021, 2023. Dostupně z: <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html>. Citováno: 26.05.2023.

The Swedish refugee quota, Migrationsverket [online]. [cit. 2022-12-24]. Dostupné z: https://www.migrationsverket.se/download/18.5e83388f141c129ba63133e7/1485556230941/t_heswedishrefugeequota_111122_digitalversion.pdf

Törngren, S. O., Emilsson, H., Khoury, N., Maviga, T., Irastorza, N., Hutcheson, D. S., & Bevelander, P. 2022. Measuring refugee integration policies in Sweden: Results from the National Integration Evaluation Mechanism 2021. Malmö: Malmö University. Dostupné z: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-51181>. Citováno 23.5.2023.

UNHCR. 2016. Global Trends: Forced Displacement in 2015. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/world/unhcr-global-trends-forced-displacement-2015>. Citováno 21.5.2023.

UNHCR. 1997. Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3360.html>. Citováno 16.5.2023.

Westin, C., & Darvishpour, M. Migration och etnicitet: perspektiv på ett mångkulturellt Sverige. Budapest: Reálszisztéma Dabas Printing House.

Westin, C. 2006. Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism. Migration Policy Institute. Dostupné z: <http://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism/>. Citováno 24.12.2022.

Westin, C., & Dingu-Kyrklund, E. 1997. Reducing Immigration: Reviewing Integration: The Swedish Rimet Report. Edsburk: CEIFO.

World Population Review. 2020. Sweden Population. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/countries/sweden-population>. Citováno 30.5.2023.

Zaslove, A. 2004. The populist radical right: A path analysis of the protest behaviour of populist radical right voters in Western Europe. *European Journal of Political Research*, 43(2), 171-204. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1475-6765.2004.00163.x>. Citováno 15.5.2023.